

יעקב קפטיי Jacob Keftie

00:00:10:05 00:00:00:00

קוראים לי יעקב קבטה,
לאבי קוראים קבטה גססה אבטאו,

00:00:16:07 00:00:11:00

לאמי קוראים פטיגייה
עלמו מקונן ליפטן,

00:00:36:23 00:00:16:14

נולדתי בשנת ב-1940,
מאז שאני זוכר עבדתי כרועה צאן,

00:00:41:18 00:00:37:00

נולדתי במקום שנקרא "סמיין מן-אטה",
זהו אזור מגוריהם של גדולי הקהילה,

00:00:49:21 00:00:41:21

הקסים והמבוגרים בעלי סמכויות.
למקום הספציפי קוראים "צ'ראו",

00:00:53:04 00:00:51:00

זה השם של מקום הלידה שלך?
- כן, "צ'ראו".

00:00:59:05 00:00:53:06

שם האזור כולו "סמיין מן-אטה",
המקום הספציפי נקרא "צ'ראו",

00:01:05:14 00:00:59:16

"צ'ראו" זה מקום מולדתו של אבי.
- במה עסקת באתיופיה?

00:01:17:21 00:01:05:18

חקלאות, הייתי איכר. מאז שהגעתי
לגיל שמתחילים בחקלאות, עסקתי בזה.

00:01:24:09 00:01:17:24

כמה ילדים יש לך?
- יש לי שמונה ילדים כיום,

00:01:32:14 00:01:24:23

באתיופיה היו לי עוד
שישה ילדים שנפטרו.

00:01:34:14 00:01:32:16

נפטרו...
- כן, נפטרו.

00:01:38:08 00:01:34:17
אמרת שנולדת באזור
של גדולי הקהילה...

00:01:41:14 00:01:38:11
כן, זה היה מקום של הקסים,
הנזירים, המבוגרים המנהיגים,

00:01:50:22 00:01:41:17
איך המקום נראה?
- מאוד יפה, אדמה פורייה,

00:02:00:01 00:01:51:01
יש הכול, "מן-אטה", כלומר,
לא חסר כלום, יש הכול,

00:02:03:24 00:02:00:04
זו הסיבה שקוראים למקום
"מן-אטה", אין בעיות,

00:02:07:15 00:02:04:01
הכל גדל שם למעט "מלח" כלומר,
כל דבר אפשרי, למעט הבלתי אפשרי.

00:02:10:03 00:02:07:17
הכל גדל שם, נוח למחייה.
- זה אזור גדול?

00:02:15:02 00:02:10:05
כן, בטח. זה אזור ענק ויפה.
זה אזור מיוער, אדמה פורייה,

00:02:22:24 00:02:15:06
גדלים בו עצי זית, ועוד סוגים
רבים, אין עצים שלא נמצאים שם,

00:02:30:15 00:02:23:02
הכל יפה שם,
הבתים שבונים שם מאוד יפים.

00:02:50:15 00:02:30:18
אבא שלי נפטר בשנת 1957.
הייתי אז בן 17.

00:02:57:17 00:02:50:19
למה קראו לך יעקב?
מה הפירוש?

00:03:08:10 00:02:57:19
יעקב זה שמו הראשון של ישראל,

אברהם הוליד את יצחק ויצחק את יעקב,

00:03:16:08 00:03:08:13

זה שם שקיבלתי אותו
עוד בילדותי ולא אחרי שעליתי,

00:03:20:15 00:03:16:11

זה שמך מלידה?
- כן, עוד מינקות.

00:03:25:19 00:03:20:17

מה זה יטאוט שם?
- כלומר שמי מלידה, מינקות.

00:03:32:08 00:03:26:03

מה הייתה העונה בה נולדת?
- נולדתי בספטמבר-אוקטובר.

00:03:44:15 00:03:32:11

במקרה אבא שלי היה בכלא
ושוחרר ביום שאני נולדתי.

00:03:51:07 00:03:44:18

למה הוא נכלא?
- מכל מיני סיבות,

00:03:58:08 00:03:51:09

השלטון בעייתי באתיופיה, יכול לכלוא
אותך מסיבות מוצדקות או לא מוצדקות,

00:04:03:23 00:03:58:11

בכל מקרה, ביום שאני
נולדתי, הוא שוחרר,

00:04:08:19 00:04:04:01

הייתה שמחה גדולה,
עשו קולולו וצהלו.

00:04:11:02 00:04:08:21

כמה אחים ואחיות יש לך?

00:04:17:21 00:04:11:05

מצד אימא שלי שבעה אחים
ונשארנו כיום רק שלושה,

00:04:26:00 00:04:17:23

לקראת העלייה שלי ארצה,
אחי הגדול נפטר, בשנת 1982,

00:04:38:14 00:04:26:12

אז אני הייתי באבלים וביקשתי מבני המשפחה, הדודים, שיחכו ושלך ביחד,

00:04:45:23 00:04:38:17

אבל זה היה שיא העזיבה, מי שראית בערב, למחרת לא תמצאי אותו, נעלם,

00:05:09:05 00:04:46:02

אפילו נתתי גרעיני טף לאשתו של בן דודה שלי, היא בעצמה קרובה שלי,

00:05:12:15 00:05:09:07

כדי לטחון אותם להכנת אוכל לאורחים שבאים לניחום אבלים,

00:05:14:12 00:05:12:17

מסתבר שהם תכננו לצאת לדרך,

00:05:18:05 00:05:14:15

אבל היא לא אמרה לי כי אסור לה לדבר, אנשים יוצאים לדרך בסתר,

00:05:23:04 00:05:18:07

בבוקר רואים בתים סגורים, אנשים שערב קודם אכלת איתם,

00:05:28:10 00:05:23:06

שתית איתם "בונה" ושיחקת איתם, בבוקר את רואה שביתם סגור,

00:05:34:00 00:05:28:13

כשאת שואלת, אומרים לך שהם יצאו לדרך,

00:05:38:17 00:05:34:03

אז האישה ההיא, במקום להגיד שהיא יוצאת לדרך, היא קיבלה את ה"טף",

00:05:46:01 00:05:38:22

מסרה אותו לשכן שלה והלכה, השכן הביא לי ואמר לי שהשאירה לי אותו,

00:05:50:10 00:05:46:03

אמרתי לעצמי, חבל, היא יכלה להגיד לי את זה.

00:06:02:21 00:05:50:12

מנגד, היו כאלה שאמרו שלא יוצאים לדרך לפני השבעה של "מוגס", אחי,

00:06:07:18 00:06:02:23

כשאנשים היו באים לאחי
והיו אומרים לו שיוצאים לדרך,

00:06:16:01 00:06:07:20

הוא היה עונה להם שחבל שהם
יוצאים לדרך לפני ההלוויה שלו.

00:06:19:21 00:06:16:03

הוא היה חולה ממש?
- כן, הוא היה חולה, חולה ממש.

00:06:27:03 00:06:20:08

מי שעומד לצאת לדרך לארץ, לא
תוכלי לגרום לו להישאר שם עוד,

00:06:30:08 00:06:27:04

אנשים יוצאים לדרך,
הולכים והולכים.

00:06:42:18 00:06:30:10

היה לנו קס בשם ביאדגליני' ביינסאני,
מנהיג הקהילה, הוא היה אומר לי,

00:06:45:13 00:06:42:20

"יעקב, אל תצא לדרך,
עוד לא הגיע הזמן לעלות ארצה,

00:06:49:09 00:06:45:16

אין חוקי תורה בירושלים,
אין חינוך טוב,

00:06:56:05 00:06:49:12

הארץ הינה ארץ קדושה ומבורכת
אבל העם היושב בה איבד אמונתו,

00:07:01:10 00:06:56:09

אין דת שם, לא יודעים מה
האוכל שאוכלים ומה השתייה ששותים.

00:07:06:06 00:07:01:13

והוא צדק, אמר לי אמת. היה אומר,
חכו, עוד לא הגיע הזמן שלנו לעלות,

00:07:12:05 00:07:06:10

אנשים שהולים לסודן מתים בדרך,
לא יודעים כמה מגיעים לשם,

00:07:16:20 00:07:12:08

אפילו אמרו פתגם כזה

בגלל שהיו מתים הרבה:

00:07:22:10 00:07:17:02

"האם ירושלים אוכלת אנשיה,
כי מי שהלכו אליה לא חזרו",

00:07:27:24 00:07:22:12

"ואלה שכאן כמהים ללכת אליה",
תראי, אלה בכפר רוצים לצאת לדרך.

00:07:33:18 00:07:28:02

היום זה לא לוקח שבוע
ללכת לשם ולחזור,

00:07:42:03 00:07:34:00

אבל אז זה היה רחוק
כשמיים וארץ להגיע הנה,

00:07:47:05 00:07:42:07

לכן אנשים היו בורחים
מבלי לעשות פרידה.

00:07:52:23 00:07:47:08

לבסוף, אחד מבני הדודות שלי בא אליי
ואמר לי, יעקב, בוא נצא לדרך,

00:07:58:02 00:07:52:24

ואז אמרתי לו, אני מבקש ממך שתחכה
לי עוד קצת, אני נמצא באבל,

00:08:03:21 00:07:58:04

אל תנטוש אותי כך,
נלך ביחד.

00:08:08:13 00:08:03:23

הוא ענה, אני לא יכול להישאר
עוד, כבר מכרתי הכול,

00:08:11:02 00:08:08:16

ואני חייב לצאת לדרך.
כשהוא אמר את זה, בכיתי,

00:08:17:19 00:08:11:04

באמת אני אומר, בכיתי, אני באבל
על אחי ועכשיו אני גם נשאר לבד?

00:08:20:23 00:08:17:22

בכיתי והתעצבתי אבל בסוף אמרתי לו:

00:08:27:02 00:08:21:02

אתה יודע מה, אתה רק מראה
את הצד הלא טוב שלך,

00:08:32:09 00:08:27:03
אבל אתה לא תגיע רחוק
ואני אצטרף אליך באדיס אבבה,

00:08:37:15 00:08:32:12
כמו שאמרתי לו, כל אלה
שברחו ממני היו באדיס אבבה,

00:08:41:22 00:08:37:18
לאורך חודשים עם ביורוקרטיה וניירת
שמסדרים מול השגרירות הישראלית,

00:08:46:04 00:08:41:24
היו צריכים להרשם
עם כל בני המשפחות שלהם,

00:08:50:19 00:08:46:07
חלקם הכניסו ילדים של
אנשים אחרים תמורת כסף,

00:08:55:24 00:08:50:21
אבל אני הגעתי עד כאן מבלי לשקר
ורק עם הילדים שלי ואשתי,

00:09:04:07 00:08:56:01
שתי ילדות, מולונש קבטה
ווייזרו קבטה, הן תאומות,

00:09:08:15 00:09:04:10
תוכלי לראות אותן בתמונה כאן,
הנה זו ווייזרו...

00:09:13:00 00:09:08:18
תרים את זה קצת.
- הנה היא.

00:09:22:14 00:09:13:04
זו אשתי היקרה, וזו ווייזרו,
ווייזרו קבטה, הייתה בת חמש,

00:09:28:03 00:09:22:17
וזו בתי, הייתה בת שלוש,
בגילאים האלו הגיעו ארצה,

00:09:36:22 00:09:28:08
תרים אותו טיפה.
- ובכן, זו בת חמש וזו בת שלוש,

00:09:46:03 00:09:37:02
עם השתיים ואשתי ואני, עם אחותי,
עם אמי ועם עוד בת מאישה אחרת,

00:09:51:07 00:09:46:04
הגענו לאדיס אבבה,
מאדיס אבבה הגענו לארץ,

00:09:59:20 00:09:51:09
יצאנו מאדיס אבבה ב-1983
ולארץ הגענו ב-1991,

00:10:04:06 00:09:59:22
הגענו ארצה ב-25.5.91.

00:10:11:13 00:10:04:08
המבוגרים שבקהילה סיפרו לנו
על הבטחות אלוהים לעמו,

00:10:18:20 00:10:11:16
כשאתם יוצאים למסע לירושלים,
כדי שלא תרעבו, אאכיל אתכם מן,

00:10:23:20 00:10:18:23
כדי שלא יהיה לכם חם
אעשה לכם ענן בשמיים,

00:10:29:14 00:10:23:22
אאיר לכם אור בחושך. כך סיפרו
לנו המבוגרים, סבא שלי ואחיו,

00:10:36:19 00:10:29:16
דודו של אבי, מלסה ניגוסה,
הייתה לו בקיאות מרשימה בתנ"ך,

00:10:45:08 00:10:36:21
הוא היה אומר לנו, אתם תגיעו
לירושלים אבל אנחנו לא נצליח,

00:10:53:11 00:10:45:10
כך היו מסבירים לנו.
- אני אחזיר אותך למקום שבו נולדת,

00:10:59:03 00:10:53:14
למה אנשים לא מספרים שהם
יוצאים, למה הם יוצאים בסתר?

00:11:02:10 00:10:59:07
אנשים שיוצאים למסע לארץ?

- כן.

00:11:05:14 00:11:02:12
הם לא מספרים,
אני לא יודע מה הסיבה בדיוק,

00:11:15:20 00:11:05:17
אולי בגלל הפחד שמא
השלטונות יידעו ויתפסו אותנו,

00:11:20:09 00:11:16:01
שלטון "דרג" היה עוצר אנשים,
כלא אותם וגרם להם לסבל,

00:11:24:02 00:11:20:11
היו כאלה שמתו,
כי הם ניסו לצאת מהמדינה,

00:11:26:15 00:11:24:05
גם אותנו תפסו ושאלו אותנו
למה אנחנו יוצאים משם,

00:11:30:00 00:11:26:17
כשהגענו לגונדר, שאלו אותנו
לאן אנחנו הולכים,

00:11:35:01 00:11:30:01
אמרו לנו, גם אלה שהלכנו לפניכם,
נתפסו ונכלאו באמבה-גיורגיס,

00:11:44:17 00:11:35:04
באוטובוס שהזמנו, אנשים לא הפסיקו
לשיר ולא הצלחנו להשתיק אותם,

00:11:48:04 00:11:44:19
אני ועוד אחד, מלקמו איוב,
לקחנו אחריות,

00:11:54:20 00:11:48:06
לוודא שאף אחד משלנו
לא נשאר באמצע הדרך.

00:11:59:06 00:11:54:22
סיפרת לי במה שונה המקום
שבו נולדת ממקומות אחרים.

00:12:02:11 00:11:59:09
נכון.

- האם זה מקום שגרו בו הרבה יהודים?

00:12:14:09 00:12:02:12
הרבה מאוד! סמיין מן-אטה,
בזקואלה ובקברה, היו שני בתי כנסת,

00:12:20:11 00:12:14:13
זה היה מקום של מבוגרים ומנקוסה,

00:12:26:14 00:12:20:16
"מנקוסה" זה אנשים דתים
שלא נחשפים לכולם, נזירים,

00:12:33:11 00:12:26:19
היו הרבה כאלה שלימדו תורה ותהילים,
היו מלמדים לשנן את התפילות בעל פה.

00:12:47:02 00:12:33:16
בהתחלה מלמדים אותנו
לזכור את התפילות,

00:13:20:19 00:12:47:04
תפילה בשפת הגעז, למשל.

00:13:31:02 00:13:20:22
באיזה גיל למדת את זה?
- התחלתי סביב גיל 17-20,

00:13:43:19 00:13:31:07
עד שהתחתנתי. בצעירותי היה מורה אחד
בשם "אשטה פרדה", שבא ללמד בכפר,

00:13:55:18 00:13:43:22
אחרי שלימד כשנה וחצי, התחלנו
לקרוא ולכתוב ופתאום נעלם האיש.

00:13:58:14 00:13:55:20
היה בית ספר שנבנה לשם זה?
- כן, בית ספר מסודר.

00:14:04:12 00:13:58:18
לא הביאו מורה אחר שיחליף אותו?
- לא בא מורה אחר,

00:14:10:06 00:14:04:15
אחרי שההוא נעלם, חזרנו לשמור
על עיזים, פרות וכבשים,

00:14:16:14 00:14:10:08
חלקנו חזרו לעבוד בשדות בחקלאות,
אבל המשכתי ללמוד באופן עצמאי,

00:14:19:22 00:14:16:16

ברוך ה', היום אני קורא
באופן יוצא מן הכלל,

00:14:23:00 00:14:19:24

מאז לא חזרת לבית ספר ללמוד?
- לא, לא למדתי.

00:14:31:07 00:14:23:02

ממה שלמדתי אז, כבר ידעתי את
האותיות, לכן המשכתי לקרוא בתנ"ך,

00:14:33:09 00:14:31:09

אני קורא מצוין!

00:14:41:12 00:14:33:11

בילדותך איזה משחקים
שיחקת עם החברים שלך?

00:14:46:16 00:14:41:18

תוך כדי השמירה על עזים
הייתי משחק "גבטה" עם החברים,

00:14:49:05 00:14:46:18

כמו כן, שומרים ביחד על פרות,

00:14:54:09 00:14:49:07

בחורף לוקחים את העזים
והפרות למקומות מרוחקים וגרים שם,

00:15:00:11 00:14:54:12

כי בחורף באזור הבית יש הרבה בוץ,

00:15:06:10 00:15:00:14

לכן לוקחים את הצאן למקום שאין
בו בוץ וגרים שם לאורך תקופת החורף,

00:15:13:09 00:15:06:13

לוקחים איתנו כלבים כדי שיגנו
על הצאן בלילות מטורפים, מנמרים,

00:15:17:02 00:15:13:12

הם שומרים על הצאן בלילות.
כששומעים נמרים מתקרבים,

00:15:19:05 00:15:17:05

הם נובחים ואז אנחנו מתעוררים,

00:15:23:24 00:15:19:07

מברחים את הנמרים בזריקת

אבנים עם קלע דוד ורוגטקות,

00:15:31:05 00:15:24:02

כמה זמן אתם נשארים שם?
- רק בחורף, בחודשי יולי אוגוסט,

00:15:36:14 00:15:31:10

כלומר, לאורך חודש חודשיים?
- כן, משהו כזה, מקסימום חודש,

00:15:42:06 00:15:36:16

עד שנהיה פחות בוץ באזור המגורים,
עד שכמות המשקעים יורדת,

00:15:48:22 00:15:42:10

אחרי יוצאים למקום אחר
ומתיישרים שם, לא חוזרים ישר לכפר.

00:15:50:07 00:15:49:00

מה זאת אומרת?

00:15:56:24 00:15:50:10

כלומר, מחליפים מקום,
בונים רפתות וגדרות ומתיישרים,

00:16:03:16 00:15:57:02

כל הפרות והעזים מוגנות בתוך המתחם
שבנינו, שם גרים, יש חלב והכל נוח.

00:16:05:22 00:16:03:18

אתם חולבים בעצמכם?
- בוודאי!

00:16:10:24 00:16:05:24

החלב שם זה לא כמו החלב כאן,
חלב הפרות והעזים שונה מבארץ,

00:16:15:17 00:16:11:02

גדלתי על חלב כל החיים שלי שם,
אף פעם לא אכלתי לחם ללא חלב,

00:16:23:06 00:16:15:21

תמיד שתיתי חלב, כל הזמן, ככה היינו
אוכלים, משחקים עם החברה ונהנים,

00:16:26:13 00:16:23:10

גם היינו רבים בינינו,
זורקים אבנים זה על זה,

00:16:31:15 00:16:26:16

יום אחד אני מבריא את היריב, ביום
אחר יכול להיות שהוא יבריא אותי,

00:16:37:07 00:16:31:15
כך גדלנו שם. היינו נהנים.
סכסוכים בילדות זה לא ריב,

00:16:42:16 00:16:37:10
היום אנו מדברים על מה שעשינו,
שהיינו זורקים אבנים זה על זה,

00:16:48:15 00:16:42:19
הייתי מבריא אותך וזה, זו היסטוריה
ואנחנו מדברים עליה מזמן אחר.

00:16:55:04 00:16:49:00
בילדותך, אתה קם בבוקר
ומה אתה עושה אחרי זה?

00:17:01:11 00:16:55:09
איך נראה סדר היום שלך?

00:17:12:10 00:17:01:15
אני קם בבוקר,
מבקש מאימא ארוחת בוקר,

00:17:15:13 00:17:12:12
אחרי זה היא מסדרת לי
צידה שאני לוקח איתי,

00:17:18:16 00:17:15:17
אימא שלי ז"ל,
הייתה תמיד מוכנה וערוכה,

00:17:24:06 00:17:18:20
הייתה מכינה הכל מראש,
הייתה בשלנית טובה,

00:17:30:21 00:17:24:16
אני אוכל את הארוחה
ויוצא לרעות את העזים,

00:17:34:21 00:17:30:24
כשאני חוזר בערב עם העזים,
אני מביא עצי בעירה לאימא.

00:17:38:23 00:17:34:23
אין ילד שחוזר הביתה
מבלי להביא משהו להורים,

00:17:41:12 00:17:39:00
אתה מביא עצים כי אמרו לך
להביא או מיוזמתך?

00:17:45:14 00:17:41:15
בטח כי אמרו לי להביא,
כי זה ברור מאליו,

00:17:48:18 00:17:45:18
אי אפשר להכין אוכל בלי עצי בערה,
אין שם חשמל כמו בארץ,

00:17:53:21 00:17:48:20
שם, כל ילד, ללא יוצא מן הכלל,
חוזר הביתה עם עצי בערה,

00:18:02:04 00:17:54:12
כשזרקתי את עצי הבערה בכניסה לבית,
אימא אומרת לי, ששונאיך ייזרקו כך,

00:18:08:19 00:18:02:07
זזה היה משמח אותי לשמוע.
כשחוזרים הביתה מחכה אוכל מוכן,

00:18:13:17 00:18:08:21
את אוכלת מה שמוכן
וחוזרת שוב לרעות על העצים,

00:18:23:00 00:18:13:21
מכניס את העצים לרפת, ואת העגלים
מכניס גם לרפת אחר וחוזר הביתה,

00:18:28:22 00:18:23:03
הכלבים נשארים ליד העצים
ולא חוזרים הביתה.

00:18:31:00 00:18:29:03
יש להם מקום בנוי
או שהם נשארים בחוץ?

00:18:35:07 00:18:31:03
לא, נותנים שם חלב לשתות,
ומשאירים אותם עם העצים בחוץ,

00:18:41:13 00:18:35:14
כמו שאמרת לי לך,
יש שם חיות טורפות,

00:18:46:18 00:18:41:16
במקרה זה הכלב מזהה אותם

ונובח, ואז אנחנו מתעוררים.

00:18:52:12 00:18:46:20
מי שיש לו נשק לוקח, נמרים הם
חיות זריזות, בורחות מהר מאוד,

00:19:00:17 00:18:52:16
נמרים הם מאוד חזקים ומסוכנים,
אפילו בן אדם יכולים לתקוף,

00:19:04:24 00:19:00:20
אבל אנשים עם נשקים יורים בהם.

00:19:10:17 00:19:05:02
היו מקרים בסביבה שלך
שנמרים טרפו פרות או בן אדם?

00:19:14:10 00:19:10:21
כן, טרפו בן אדם.
- אתה זוכר מקרה ספציפי?

00:19:18:08 00:19:14:12
כשאני אומר שטרפו בן אדם, אני
לא מתכוון לומר שאכלו אותו לגמרי.

00:19:23:03 00:19:18:11
הבנתי אותך.
- במקרה שהוא טרף חיות אחרות,

00:19:28:23 00:19:23:06
או נלכד במלכודת והצליח לברוח,
ואם את רודפת אחריו, הוא תוקף,

00:19:32:17 00:19:29:01
מקרה שאני זוכר,
שפעם נמר נלכד במלכודת.

00:19:37:12 00:19:32:23
הוא הצליח להשתחרר,
הצידים עקבו אחריו,

00:19:41:14 00:19:37:16
הגיעו אליו ומצאו אותו
בתוך מקום מיוער,

00:19:45:16 00:19:41:18
האיש שעקב אחריו קוראים לו,
צאי מקונן, איש גבה קומה,

00:19:50:12 00:19:45:19

האיש היה עם רובה צייד.
כשהנמר ראה את האיש, קפץ עליו,

00:19:58:06 00:19:50:15
ונשך אותו לאורך כל הזרוע שלו,
ואז אנשים התקבצו ורדפו אחר הנמר,

00:20:07:05 00:19:58:08
היו צלפים מעולים כמו אזלה דמנה,
צ'קולה דמנה, נוצרים,

00:20:11:04 00:20:07:06
יזאו מרטה גם נוצרי,
וגם היו יהודים צלפים,

00:20:17:17 00:20:11:06
כמו אלקה מלסה, קבטה גססה, אבי,
ווסה עלמו, כל הציבור יצא,

00:20:26:20 00:20:17:21
קס ביאדגלנ'. נראה לי מי שירה בנמר
בסוף היה צ'קולה דמנה, הרג אותו,

00:20:34:05 00:20:26:23
גופת הנמר באלונקה מצד אחד
והאיש באלונקה בצד אחר, לקחו אותם.

00:20:36:19 00:20:34:08
אבל האיש לא מת, נכון?
- לא, הוא לא מת.

00:20:39:21 00:20:36:22
הוא ניצל אבל הוא נשאר נכה ביד,
הוא היה הולך ככה עם יד מורמת,

00:20:44:21 00:20:39:24
אחרי שנפצע היה שם מלכודות
לנמרים והורג אותם אחד אחד,

00:20:48:24 00:20:45:00
בכל מקום ששמע שיש נמרים,
היה הולך ושם מלכודות,

00:20:57:21 00:20:49:02
למשל הוא לוקח בשר, כגון ריאות
של חיה מתה או ששחטו אותה,

00:21:05:14 00:20:57:23
הוא שם את זה צמוד למלכודת, כשהבשר
נרקב, הנמר מריח אותו מרחוק ומגיע,

00:21:10:04 00:21:05:16
כל טורף, בין אם צבועים,
נמרים וכו', נמשכים לריח,

00:21:19:05 00:21:10:06
את המלכודת הוא שם על הדרך
ומסתיר אותו שלא יראו אותו,

00:21:25:01 00:21:19:07
כשהטורף מגיע ומושך בבשר,
המלכודת משתחררת ותופסת אותו.

00:21:27:00 00:21:25:03
ממה עשויה המלכודת?

00:21:30:01 00:21:27:03
היא עשויה מברזל
ומי שעושה אותה אלה הנפחים,

00:21:32:23 00:21:30:04
עשויה ממתכת?
- כן, עושים את זה ממתכות.

00:21:34:11 00:21:33:00
מה קורה אחרי שנלכד?

00:21:40:18 00:21:34:13
אחרי שנלכד, כשבא מי ששם
את המלכודת ורואה את הטורף לכוד,

00:21:46:05 00:21:40:22
הוא קורא לאנשים נוספים,
מכים בחיה עם מוט ענק,

00:21:52:00 00:21:46:07
מי שחזק ולא מפחד, מתקרב
ומכה בו, כך הטורף מת.

00:21:58:01 00:21:52:06
את העור של הנמר לא זורקים,
פושטים את העור ומוכרים אותו,

00:22:07:12 00:21:58:04
זה היה עולה עד 5000 ביר,
הערבים היו קונים אותו,

00:22:12:22 00:22:08:01
היו לוקחים לעיר גונדר
והיו מוכרים אותו, הסוחרים.

00:22:20:08 00:22:13:02

יש הרבה סיפורים.
- מאיזה גיל התחלת לעזור בבית?

00:22:31:21 00:22:20:12

בגדול התחלתי לעסוק
בעבודות שדה בגיל 12,

00:22:34:17 00:22:31:23

אומנם הייתי די קטן
ולא הייתי כל כך טוב,

00:22:36:17 00:22:34:19

אבל מגיל 15 התחלתי
לעבוד טוב בתחום,

00:22:44:05 00:22:36:19

כמו שסיפרתי, עד שהגעתי לגיל 15
לא היו ילדים גדולים לאבא שלי,

00:22:56:21 00:22:44:08

כי היו מתים לו. לאבא שלי היה
עושר רב, רק ילדים היו חסרים לו,

00:23:04:03 00:22:56:23

לכן הוא היה מבקש מאלוהים שיקח
חלק מהעושר שלו וייתן לו ילדים,

00:23:09:17 00:23:04:05

בסוף נולדו לו ילדים, הבן הראשון
נקרא "טגניה", כלומר מצאתי, יש לי,

00:23:17:05 00:23:09:19

כי עכשיו יש לו בן והוא אבא,
טגניה קבטה גר כיום בראשון לציון,

00:23:24:01 00:23:17:08

אחרי זה הוא התחתן עם אימא שלי,
ונולדו לו מוגס, אני, יעקב קבטה,

00:23:31:11 00:23:24:03

ועוד אחת נכה, קוראים לה אסזינה,
אטיטגב, אירדנה, מלישיאו,

00:23:36:00 00:23:31:13

וממאיטו, האחרונה.
סך הכול אמי ילדה שבעה ילדים,

00:23:40:19 00:23:36:04

מתוכם ארבעה נפטרו,
נשארנו שלושה בחיים,

00:23:43:07 00:23:40:22
אחת שגרה כיום בנתניה,
בקרית נורדאו,

00:23:51:13 00:23:43:09
עוד אחת גרה בחדרה. עבדנו
בחקלאות מהגיל שאמרתי לך,

00:23:59:14 00:23:51:15
אחרי שאבי נפטר, אנחנו כבר התבגרנו,
אני ואחי התחלנו לעבוד טוב בחקלאות,

00:24:03:07 00:23:59:18
ולפרנס את המשפחה, אמי גידלה אותנו
בצורה מאוד קפדנית ורצינית,

00:24:06:16 00:24:03:11
היו לנו הרבה ירקות ועצים שתולים,
כגון עצי קפה, "גשו", והרבה אחרים.

00:24:10:23 00:24:06:19
מה עוד הייתם מגדלים?
מה הייתם זורעים בשדה?

00:24:17:23 00:24:11:00
לגידול בקיץ היינו משתמשים
בצינורות השקייה,

00:24:24:19 00:24:18:00
בחורף כבר כולם מגדלים
יבול אלא אם הם עצלנים,

00:24:29:23 00:24:24:21
אבל אנחנו היינו מגדלים גם בקיץ,
היו לנו גידולי יבול בכל העונות,

00:24:34:18 00:24:30:01
כי היינו משתמשים בהשקייה, לא רק
בשבילנו השתמשנו ביבול החדש בקיץ,

00:24:44:07 00:24:34:24
גם היינו מביאים קש ותבן חדש לפרות
וזה היה עוזר לנו לקבל חלב מהפרות,

00:24:50:23 00:24:44:09
כי הפרות אוכלות טוב ושבעות
ומכאן קל להן יותר להניב חלב,

00:24:55:07 00:24:51:01
בריאות השוורים נשמרת ולא מרזים,
וכן הפרות, גועות מרוב שובע,

00:25:00:07 00:24:55:10
כל הזמן היה לנו חלב,
כמו שאמרתי לך,

00:25:03:00 00:25:00:11
כל הזמן תבואות טריות
כגון תירס חדש בחצר,

00:25:06:14 00:25:03:02
אימא בשלנית טובה,
ידעה להכין "דבו" מהתירס הטרי,

00:25:10:12 00:25:06:19
ואת זה אוכלים עם חלב
וזה מאוד טעים.

00:25:18:14 00:25:10:15
כך עבדנו קשה ופרנסנו את המשפחה,
שילמנו לאימא על ההשקעה שלה בנו.

00:25:25:00 00:25:18:18
הפכנו לגברים מצליחים, חקלאים
מצליחים, וגידלנו הרבה פרות,

00:25:30:16 00:25:25:02
גרמנו לאימנו להיות אימא מאושרת,
פתרנו את הבעיות בחיפוש אחר פרנסה,

00:25:37:06 00:25:30:20
אימא חיתנה אותנו, אותי ואת אחי
הגדול, בהתחלה אחי הגדול התחתן

00:25:39:22 00:25:37:08
ואחרי זה אני התחתנתי.

00:25:45:12 00:25:40:00
בחתונה שלי שחטנו שתי פרות
והייתה חתונה מרשימה,

00:25:56:24 00:25:45:14
אמי כבר לא סבלה מבעיות כלכליות,
פרנסנו את המשפחה טוב מאוד,

00:26:00:20 00:25:57:04
אתם מצליחים לגדל בקיץ

בגלל שמזג אוויר טוב לגידול?

00:26:05:16 00:26:00:22
לא בהכרח, אלא כיוון שמצאנו
דרך להשקות את השטח, במקום גשם,

00:26:11:10 00:26:05:19
למשל יש נהר, הצלחנו לחפור
תעלות מים לכיוון השדה שלנו,

00:26:17:11 00:26:11:12
והזרמנו מים לשם מהנהר,
כל המשפחה שלי הייתה עושה ככה,

00:26:30:23 00:26:17:14
מצד אבא שלי, אבטאו גססה, בלטה גססה
אימא שלי, ועוד אחרים, כל אחד משלו,

00:26:41:21 00:26:31:00
וגם עלמו מקונן, הוא גם עשה בנפרד,
כך כל אחד עשה תעלות מים לשדות שלו,

00:26:46:24 00:26:41:23
יש שם גם של אחים וגיסיים
ואחרים שנכנסים באישור,

00:26:51:08 00:26:47:03
כל אלה סידרו תעלות מים,

00:26:54:23 00:26:51:15
כך היו משתמשים גם
הסבים שלי, סבא שלי

00:27:00:01 00:26:55:01
אבא מקונן היה עשיר מאוד,
היה מפורסם,

00:27:06:10 00:27:00:06
מתחם הבית שלו היה גדול מאוד,
כמו בית כנסת בנוי טרסות ואבנים,

00:27:14:12 00:27:06:13
אנשים היו מספרים
על רמת החיים הטובה שהייתה לו,

00:27:18:24 00:27:14:15
יש כאלה שגם היום הולכים ומצלמים
את הבית ההרוס שהוא היה גר בו,

00:27:25:07 00:27:19:04

כמו שאמרתי לך, כל מה שניתן
ואפשרי לגדל, מגדלים שם,

00:27:40:14 00:27:25:13
חיטה, שעורה, טף, תירס, אמרקו, מנבה
תירס מגיע לבשלות בדיוק בתקופה הזו,

00:27:53:20 00:27:40:16
קולים ואוכלים את זה וזה מאוד טעים,
לאכול את זה ולשתות חלב זה בריא,

00:27:59:09 00:27:53:23
התקופה הזו, זו התקופה הכי טובה,

00:28:06:00 00:27:59:13
אפילו הכלבים משמינים
מרוב חלב שהם שותים,

00:28:11:08 00:28:06:04
העזים נראות טוב, זו התקופה
הטובה ביותר גם לאנשים וגם לצאן,

00:28:17:17 00:28:11:10
כששומעים את הפרות
והעזים גועות, זה משמח מאוד,

00:28:21:20 00:28:17:20
זו שמחה גדולה
ועושה כיף גדול,

00:28:25:03 00:28:21:24
אלה היו ימים טובים,
כלומר בתקופה הזו, תקופת הקציר.

00:28:27:03 00:28:25:05
אתם הייתם נחשבים לעשירים?

00:28:34:00 00:28:27:05
בטח, כי עשיר זה מי
שמתפרנס בכוחות עצמו,

00:28:39:10 00:28:34:03
מי שיש לו פרות, עדר עזים,
מארח אורחים,

00:28:43:14 00:28:39:12
מעבד אדמות ומפיק הרבה תבואה.

00:28:49:16 00:28:43:17
מי שעני ועצלן, לא מעבד אדמות

ומסתכל על הרכוש של אחרים,

00:28:55:06 00:28:49:20
הוא כל הזמן יגיד, לפלוני יש מספר פרות כזה וכזה, עושר כזה וכזה,

00:28:59:01 00:28:55:12
אומר פלוני מעבד שטח אדמה רחב, כל זה במקום לעבוד בעצמו,

00:29:02:19 00:28:59:04
למה לא לצאת ולעבוד במקום לספור רכוש של אחרים?

00:29:07:02 00:29:02:23
היו אומרים במן פתגם מתחרז כזה,

00:29:11:16 00:29:07:05
"במקום לפתוח עין על אחרים, לך ליער עם מצ'טות והכן שטח אדמה לעיבוד".

00:29:16:13 00:29:11:18
כלומר, במקום להסתכל על אחרים, תשקיע בעצמך,

00:29:33:22 00:29:16:16
תכרות עצים ביער, תעבד לך אדמות ותתפרנס בכבוד.

00:29:39:08 00:29:34:01
איך היו היחסים שלכם עם האוכלוסייה הנוצרית?

00:29:47:22 00:29:39:11
איפה שאנחנו גרנו, סמיין מן-אטה,

00:29:54:02 00:29:48:00
זה מקום שאלוהים אמר שהוא ייקרא בשמו, סמיין, סמיין מן-אטה,

00:29:57:23 00:29:54:05
בתקופה שה"דרבוש" מסודן כבשו חלק מאתיופיה,

00:30:01:01 00:29:58:00
או בתקופת השלטון של הקיסר יצחק,

00:30:09:23 00:30:01:04
המבוגרים והנזירים היהודים, ביניהם אבא צגא, נזיר, סך הכל 75,

00:30:20:11 00:30:10:02
באותה תקופה, כמו שדאעש עושה היום,
היו עורפים ראשים של אנשים,

00:30:30:15 00:30:20:15
גם הקיסר יצחק וגם הסודנים
שנכנסו היו הורגים יהודים,

00:30:40:00 00:30:30:18
הייתה עיר בשם סלאמייה, בעיר זו
נהרג יהודי בשם אבי על ידי חיילים,

00:30:49:17 00:30:40:05
איפה שאבי מת ונשפך דמו, התחילו
לזרום מים, הפך להיות מקור מים,

00:30:57:22 00:30:49:21
קראו למקור המים "אביסו",
לנרצח קראו אבי,

00:31:02:04 00:30:58:00
המקור נקרא מקור אביסו, על שמו.

00:31:12:09 00:31:02:08
האימהות היו הולכות לעיר למכור
את כלי החרס שהיו מכינות,

00:31:14:18 00:31:12:11
בדרך היו שותות מים ממקור המים.

00:31:26:15 00:31:14:20
היו שותות עם הידיים כי אסור
ליהודי לשתות מהבאר כמו כלב,

00:31:29:01 00:31:26:17
אסור לשתות מהבאר.

00:31:34:23 00:31:29:05
מי שרואה אותך שותה יכעס עליך
ויטיח בך שאת לא מחונכת.

00:31:44:10 00:31:35:01
ובכן, ירו שם באבי,
ואת אבא צגאי, שהיה קס, הרגו שם,

00:31:50:08 00:31:44:13
את חלק מ-75 המבוגרים הרגו שם,
הייתה סיבה שהרגו אותם.

00:31:55:11 00:31:50:13
הסיבה הייתה כי אז אנשים היו
אוכלים חמורים, חתולים, כלבים,

00:32:07:06 00:31:55:13
סוסים, היו דורשים לאכול מוח של
חתול, כשהמבוגרים סירבו לאכול,

00:32:14:20 00:32:07:08
הם סירבו בתוקף, לא מוכנים לאכול,
אמרו שהם מעדיפים למות מאשר לאכול,

00:32:22:20 00:32:15:00
לכן הם ברחו והסתתרו בתוך תהום,
שם הרגו אותם, איפה שהם נפלו,

00:32:30:17 00:32:22:22
ונשפך דמם, יצאו מקורות מים,
הדם שלהם הפך להיות מים,

00:32:39:11 00:32:30:20
היה אחד שקראו לו נתן,
הוא היה איש צדיק,

00:32:45:11 00:32:39:14
גם הוא היה יהודי?
- כן. כל אלה היו יהודים,

00:32:54:10 00:32:45:13
אבא נתן נהרג שם,
ונקבר באותו מקום,

00:33:00:17 00:32:54:14
עד היום כשאנחנו מתפללים,
אומרים אלוהי אבא נתן וווסטה צגאי,

00:33:10:12 00:33:00:20
אלוהי הנזירים.
איפה שהם מתו יצאו מקורות מים,

00:33:17:12 00:33:10:15
מקור מים "ווסטה צגאי", זה מקור
שכולם הולכים אליו כדי להרפות,

00:33:21:17 00:33:17:15
מי שעקר מצליח
להביא ילד לעולם,

00:33:26:04 00:33:21:20
מי שיש לו בעיה מגיע למים

האלה עם קס ומתרפא,

00:33:32:08 00:33:26:07
הקסים מתפללים והאימהות עושות
קולות שמחה של קולולו,

00:33:39:15 00:33:32:11
כל סביבת המקום מיוער
וחשוך מרוב עצים, ממש חשוך,

00:33:42:13 00:33:39:19
חושך מפחיד מאוד.

00:33:51:17 00:33:42:16
מי שלא בא מטוהר, כלומר היה במגע
עם אישה או הייתה במגע עם גבר,

00:33:59:24 00:33:51:22
או מי שבמחזור, זה קשה לאישה
כי לפעמים המחזור מופיע כשהיא שם,

00:34:04:00 00:34:00:03
במקרה כזה, נזרקים אל המקום אבנים,
את לא יודעת מי זורק אותם,

00:34:10:07 00:34:04:05
כשאבנים נופלות בכל מקום שם,
אומרים, מי שלא נקי שייצא מהמים,

00:34:16:04 00:34:10:10
האישה יוצאת מהמים עם חפציה,
ברגע זה המצב נרגע וחוזר לקדמותו,

00:34:20:17 00:34:16:08
רואים שם חלומות, חלומות טובים,
אני למשל הייתי שם, עם אישתי,

00:34:33:23 00:34:20:20
בחלום אמר לי, אתה "פנטה",
כלומר, קיבלת את חלקך, מה שמגיע לך,

00:34:43:10 00:34:34:01
מאז הכל היה בסדר,
הצלחתי להגיע ארצה,

00:34:49:23 00:34:43:15
מולונש זו הבת הראשונה שלה,
של אישתי, נולדו לנו מולונש,

00:34:56:24 00:34:50:02

דניאל, יחזקאל,
רחל, יפעתוש ואהובה,

00:35:07:02 00:34:57:02

סך הכל שישה ילדים,
שני בנים וארבע בנות,

00:35:18:01 00:35:07:06

הבנות: מולונש ורחל, יפעת ואהובה.
ושני הבנים, סך הכל שישה.

00:35:25:20 00:35:18:04

כך שאחנו חיים טוב בארץ
עם כל הילדים האלה, ברוך ה',

00:35:32:22 00:35:25:23

בילדותך מי לימד אותך על ישראל?
מה היית שומע עליה?

00:35:37:14 00:35:33:01

הייתי שומע איך מגיעים
לירושלים ואיך נכנסים אליה...

00:35:40:10 00:35:37:18

לא איך להגיע אליה
אלא על הארץ עצמה...

00:35:41:19 00:35:40:12

כלומר, מה שסיפרו עליה?
- כן.

00:35:43:13 00:35:41:21

מה שדיברו עליה?
- כן.

00:35:50:17 00:35:43:15

יופי אז אגיד לך, ירושלים ירושלים
תהיי לעולמי עולמים,

00:35:56:20 00:35:50:20

"גינה גינה ירושלים גנה" -
לא יודעים מתי נגיע ומתי נראה אותה,

00:35:59:19 00:35:56:22

אמרתי לך קודם מה סיפרו לנו
המבוגרים של הקהילה,

00:36:03:23 00:35:59:21

היו אומרים לנו, אתם תזכו לראות
את ירושלים אבל אנחנו לא נזכה,

00:36:12:24 00:36:04:00
ירושלים היא ארץ קדושה ומבורכת,
ארץ של מנהיגים תנ"כים,

00:36:18:00 00:36:13:02
של אברהם, יצחק, יעקב,
ושל נוח, בונה התיבה,

00:36:25:20 00:36:18:02
שהיו בעיות גדולות בתקופה שלו,
שהוא היה הצדיק היחיד בתקופה שלו.

00:36:42:05 00:36:25:23
באיזה גיל התחתנת?
- התחתנתי בגיל 24, ב-24 באפריל.

00:36:51:13 00:36:42:09
איזה חודש יוצא אפריל? ינואר
הוא החודש ה-5, פברואר החודש ה-6,

00:36:56:04 00:36:51:16
אפריל החודש ה-7
(לפי התאריך האתיופי),

00:37:04:07 00:36:56:06
כלומר, התחתנתי ב-24
בחודש השביעי, באפריל.

00:37:06:07 00:37:04:09
מאיפה באה אשתך?

00:37:13:22 00:37:06:10
אשתי מאיזור "לסטה",
זו לא אשתי הנוכחית, זו אישה אחרת,

00:37:20:16 00:37:14:04
הייתה ילדה קטנה,
הייתה בערך בת 9,

00:37:25:04 00:37:20:19
במיוחד אם ההורים שלה עשירים,
מחתנים אותה בגיל רך,

00:37:29:01 00:37:25:07
בארץ זה היה אחרת,
יש הרבה הזדמנויות לאנשים,

00:37:38:18 00:37:29:03
אבל שם אנשים לא השכילו להבין זאת,

גידלתי אותה, היא בא עם הרבה רכוש,

00:37:42:17 00:37:38:21
ההורים שלה נתנו לה פרה עם עגל,

00:37:55:12 00:37:42:20
לי היה הרכוש הגדול שההורים נתנו
לי, לשנינו יחד היה עושר רב,

00:38:04:08 00:37:55:15
כשאנחנו היינו בכיוון טוב להיות
מסודרים בחיים, הקמנו בית משלנו,

00:38:06:14 00:38:04:10
פתאום ב-1971
(לפי הספירה האתיופית),

00:38:15:00 00:38:06:16
ה"דרג" עלה לשלטון...
- כמה ילדים נולדו לך ממנה?

00:38:20:11 00:38:15:03
לגבי הילדים שלי סיפרתי לך כבר,
האישה נפטרה אחרי שתי לידות,

00:38:25:16 00:38:20:14
וגם הילדים שלה לא גדלו.
- בן כמה היית כשאבא שלך נפטר?

00:38:29:19 00:38:25:20
הייתי בן 17 כשאבא נפטר,
- בן 17...?

00:38:32:18 00:38:29:21
הוא מת ממחלה?
- כן, היה חולה ולא החלים.

00:38:35:01 00:38:32:21
מה עם בדיקות רפואיות ותרופות?

00:38:38:10 00:38:35:04
איזה תרופות,
מאיפה היה משיג תרופות!

00:38:43:19 00:38:38:12
הוא מת תוך שבוע מתחילת המחלה,
הוא לא היה חולה הרבה ימים,

00:38:55:20 00:38:43:22
הוא חלה ומת פשוט,

הוא נפטר בשנת 1957 כמו שאמרתי,

00:39:00:07 00:38:55:23

לא היה אצל רופא בכלל?
- לא, בכלל לא, מאיפה היה אז!

00:39:07:13 00:39:00:10

תרופות עממיות וזה?
- כן, שם עושים כל מני דברים,

00:39:13:00 00:39:07:18

וגם זה לא עוזר כל כך,
זה לא עבד.

00:39:22:11 00:39:13:04

אבא שלי היה עשיר, אהבו אותו,
נוצרים ויהודים היו באים אליו,

00:39:26:22 00:39:22:14

כולם היו מתארחים אצלו,
היה מארח אותם ומאכיל אותם,

00:39:31:15 00:39:26:24

היו לו הרבה עצים שתולים וצמחים,
כגון, גשן, עצי קפה, ויבולי תירס,

00:39:36:24 00:39:31:18

גידולים של עצי בננה,
היו לו גם הרבה ידידים מוסלמים,

00:39:40:22 00:39:37:02

היו לו הרבה כוורות ודבש,
בחודשי ספטמבר-אוקטובר,

00:39:44:17 00:39:41:00

היה אוסף את הדבש מהכוורות,
כמו העזים והפרות שסיפרתי לך,

00:39:50:22 00:39:44:21

מביא אותו עד לבית על סוסים ענקיים,
עם שקי עור מלאים דבש,

00:40:00:07 00:39:51:03

נסנה מלסה, עלמו ביאדגליני,
עלמו נורה, מוסני (מוסלמי),

00:40:06:09 00:40:00:10

כל אלה היו באים אלינו הביתה
והיו קונים את הדבש שאבא הביא.

00:40:10:10 00:40:06:11

היו עוד עשירים באזור
שמכרו דבש כמו אלקה קידנו,

00:40:17:06 00:40:10:13

אלקה מלסה ניגוסה, מוצ'ה סולומון,
מכל אלה היו קונים דבש והיו לוקחים,

00:40:21:17 00:40:17:09

כשמישהו חולה באתיופיה, מה עושה?
סתם יושבים בחיבוק ידיים?

00:40:26:03 00:40:21:20

מטפלים בחולה,
מגישים לו דברים כמו מים ומזון,

00:40:29:17 00:40:26:07

לפעמים החולה לא מצליח לאכול,
אין ברירה אחרת לאנשים,

00:40:35:24 00:40:29:20

אין לאן לקחת את החולה,
אבל עם הזמן, המצב השתפר,

00:40:42:05 00:40:36:02

והתחילו להגיע אנשי רפואה לאזור,
היו נותנים כדורים וזה היה עוזר,

00:40:45:12 00:40:42:09

אבל לאבא שלי לא הייתה לו
ההזדמנות זו לקבל תרופות,

00:40:47:05 00:40:45:15

מי שחולה הייתה לו
אפשרות אחת, למות,

00:40:49:05 00:40:47:07

אין תרופות וכדורים?
- לא, לא היו.

00:40:57:07 00:40:49:07

אבל היו כל מיני תרופות סבתא
וטיפולים עממיים,

00:41:01:23 00:40:57:11

אבל זה לא היה עוזר בכלל,
זה לא היה עובד,

00:41:10:07 00:41:02:01

לכן אבא שלי חלה ומת, הוא היה צעיר,

ילדיו לא הגיעו לגיל שיכלו לעזור לו

00:41:16:22 00:41:10:09
הוא גידל את אחייניו , חיתן אותם
הוא היה עוזר לעוד אנשים מהאזור,

00:41:23:14 00:41:16:24
אבא שלי היה מקבל ומארח כל אדם שבא
לביתו אבל מה לעשות, בסוף הוא מת,

00:41:27:14 00:41:23:18
אבל אנחנו המשכנו את דרכו,
היינו עובדים חרוצים,

00:41:32:16 00:41:27:17
היו לנו הרבה "גשו", עצי קפה,
היינו מטפלים בהם ומתפרנסים מהם,

00:41:42:15 00:41:32:19
התחלקנו בהם בין הילדים לבסוף,
כל אחד מאתנו קיבל כ-15 עצים.

00:41:50:02 00:41:42:18
גם אימא שלי קיבלה חלק ממנו,
היא לקחה את חצי מהם,

00:41:54:09 00:41:50:06
אנחנו שילבנו את שלנו עם מה
שאימא קיבלה, והתחלנו לעבוד ביחד,

00:41:57:22 00:41:54:14
אימא לא עזבה את המקום בעקבות
מות בעלה, היא גידלה אותנו שם,

00:42:04:18 00:41:58:00
חיתנה אותנו שם, גרנו שם
בשמחה רבה עם כל טוב,

00:42:11:22 00:42:05:00
אף שלהוריה של אמי היה עושר רב
והיו להם הרבה "גשו" ובנה,

00:42:16:02 00:42:12:04
אמי לא עזבה את המקום של בעלה
לבית הוריה אחרי מותו, נשארה שם,

00:42:24:02 00:42:16:05
גידלה אותנו שם, חיתנה אותנו שם,
ועבדנו כבוגרים ופרנסנו אותה.

00:42:31:08 00:42:24:06
היו לנו הרבה פרות שהניבו חלב רב.
אימא עלתה לארץ ונפטרה כאן,

00:42:38:11 00:42:32:00
לפני שאביך נפטר, האם חילק ביניכם
את האדמה שלו או שהשאיר צוואה?

00:42:43:24 00:42:38:15
לא, לא הספיק להשאיר צוואה,
אנחנו התחלקנו בעצמנו.

00:42:46:22 00:42:44:02
עם הסכמה ביניכם, נכון?
- נכון, התחלקנו בהסכמה,

00:42:52:11 00:42:47:00
גם אם נריב ונסתכסך,
וגם אם אחד מאתנו מאיים,

00:42:59:00 00:42:52:16
מנסה לקחת יותר לעצמו,
אנחנו עמדנו על שלנו,

00:43:03:02 00:42:59:03
למשל עם אחי הגדול
היה ריב גדול בנושא,

00:43:10:06 00:43:03:04
אבל בסוף התחלקנו הכל שווה בשווה,
גם מוצרים בסיסיים חילקנו בינינו.

00:43:13:22 00:43:10:09
היו אנשים שבאו לחלק, שאמרו,
זה של יעקב וזה של טגנ'ה,

00:43:17:23 00:43:14:00
זה של מוגס, זה של גטנט,
זה של מלשיאו, זה של ממאי,

00:43:20:24 00:43:18:00
וזה לפלוני וכן הלאה,
כך חילקו בינינו,

00:43:25:00 00:43:21:02
חילקנו הכל, הפרות וכל רכוש אחר,
אימא שלי לקחה חצי מהכול.

00:43:26:14 00:43:25:03
מי מחליט?

00:43:30:06 00:43:26:17
שימגילה, כלומר מבוגרים
שבאים ליישב בינינו,

00:43:34:23 00:43:30:10
כי אחרת אנחנו לא נסתדר בינינו,
אחד האחים יכול לקחת אחריות,

00:43:38:16 00:43:35:00
כמו אבא ולחלק
או שיכול גם לקפח אותך,

00:43:43:07 00:43:38:19
אבל אף אחד לא ייתן לו לקפח אותו,

00:43:49:00 00:43:43:10
אני למשל, תפסתי לאחי באף
ולקחתי את חלקי,

00:43:53:24 00:43:49:04
כך שכל אחד לקח מה שמגיע לו
והסתדר עם מה שהיה,

00:44:01:23 00:43:54:02
עד שעלינו ארצה, מה שירשנו מאבינו
הספיק לנו להסתדר בחיים,

00:44:06:01 00:44:02:03
אנשים היו מקנאים בנו,
כי הייתה לנו אדמה לגדל כל דבר,

00:44:09:02 00:44:06:06
היו לנו תעלות מים להשקייה
ולגדל ירקות, בננות ושתילים נוספים,

00:44:12:21 00:44:09:05
היה לנו מקום לגידול
עצי קפה, "גשו",

00:44:15:19 00:44:13:00
כל הזמן יש לנו יבול
ואוכלים שיבולים טריות,

00:44:18:10 00:44:15:23
אבל לנו אין כלום, כך היו אומרים
אנשים באזור, והיו מקנאים בנו,

00:44:25:13 00:44:18:13
עם עליית שלטון "דרג", הם התחילו

לחלק אדמות לאלה שלא היה להם,

00:44:30:13 00:44:25:17

לקחו אדמה מאלה שיש להם
ונתנו לאלה שאין להם,

00:44:33:07 00:44:30:18

עם הכרזת "מרט לארשו",
חלקת אדמה לכל מי שמעבד אותה,

00:44:35:06 00:44:33:09

חילקו את האדמה, לפני שהגיעו לחלק
באזור שלנו, עזבנו את המקום,

00:44:37:00 00:44:35:09

היו את אלה שקינאו בנו,

00:44:41:17 00:44:37:03

אבל השתמשנו באדמה עד שעלינו
ארצה ולא חילקו אותה לאחרים,

00:44:46:06 00:44:43:00

לא מכרתם אותה?

- לא, לא.

00:44:49:18 00:44:46:09

השארתם אותה סתם ככה ובאתם?
- כן, לא מכרנו אותה,

00:44:54:10 00:44:49:22

אולי היו מוכרים באזורים קרירים,
גם שם לא מכרו בסופו של דבר,

00:44:57:21 00:44:54:13

מכרו רק את הבתים שלהם, מי שהיה
לו בית מפחונים, מכר את ביתו,

00:45:07:23 00:44:58:01

אפילו בתים מפחונים היו ב"רזמן",
היה בית כנסת שנוהל ע"י קס וובה,

00:45:12:24 00:45:08:02

ב"טיברה", היה עוד אחד
שנוהל ע"י קס ביאדגליני,

00:45:19:03 00:45:13:03

לפניו ינהלו אותו אבא מרו,
אבא טמינו, אבא ווללה, אבא קינדה,

00:45:25:05 00:45:19:06

וצדיקים אחרים, שאף אחד
לא היה יכול להתקרב אליהם,

00:45:29:22 00:45:25:07
הם היו גרים במתחם עם גדרות שלא
מאפשרים כניסה לאנשים לא מורשים,

00:45:35:03 00:45:29:24
למשל, אם אני רוצה להיכנס
וללמוד לימודי קס,

00:45:38:01 00:45:35:06
אני חייב להתקלח
ולכבס את בגדיי לפני זה,

00:45:42:01 00:45:38:03
אם אני רואה חלום בלילה, הייתי
יוצא מחוץ למתחם לאורך יום שלם,

00:45:48:18 00:45:42:03
אני הולך לנהר, נשאר שם במהלך היום,
חוזר בערב אחרי שאני נקי ומקולח,

00:45:54:02 00:45:48:22
מבשל ארוחת ערב, כי שם אנחנו
מכינים ארוחות כמו האימהות שלנו,

00:45:59:11 00:45:54:06
המתחם ללימודי קס,
זה כמו שלומדים באוניברסיטה,

00:46:05:05 00:45:59:13
לומדים שם במשך 7-8 שנים,
כדי להיות קס,

00:46:11:19 00:46:05:08
קס חייב להתחתן עם אישה שלא היה
לה מגע עם גבר אחר לפני, תמה,

00:46:14:23 00:46:11:24
לא כמו הבחורות בארץ,
שקופצות מגבר לגבר,

00:46:22:17 00:46:15:01
אפילו אנשים רגילים לא התחתנו
עם בחורה שאינה בתומתה,

00:46:25:15 00:46:22:20
אף אחד! רק עם בחורה
שלא הייתה במגע לפני כן,

00:46:28:12 00:46:25:18
כדי לוודא שהבחורה הייתה בתומתה,
שואלים את החתן,

00:46:34:03 00:46:28:16
האם היא הייתה בתולה והוא אומר, כן,
אז מוודאים עם שבועה בתורה,

00:46:37:08 00:46:34:07
שיישבע בספר תורה שהיא הייתה
בתומתה והוא הראשון שנפגש איתה,

00:46:42:02 00:46:37:11
ואז עושים קריאות שמחה
וצהלה, קולולולו,

00:46:52:02 00:46:42:07
מברכים את הכלה על היותה ילדה
מחונכת וילדה איכותית,

00:47:01:07 00:46:52:06
אם לא הייתה בתומתה, מעיפים אותה
עוד ביום החתונה, או שמקבלת מכות,

00:47:05:16 00:47:01:11
מכים אותה ואז?
משאירים אותה איתם אחרי זה?

00:47:10:01 00:47:05:18
לא. אבל אם הוא מודה
אז הוא יצטרך גם לפצות אותה,

00:47:13:16 00:47:10:05
כלומר?
- בסדר, אם כבר התחלנו לדבר על זה,

00:47:26:21 00:47:13:20
למשל, אם הוא אנס אותה בכוח,
נפגש איתה נגד רצונה וחרף התנגדותה,

00:47:30:24 00:47:26:24
אז תופסים את הגבר ומכים בו,
מכריחים אותו לפצות אותה,

00:47:34:18 00:47:31:02
הוא יצטרך להתחתן איתה,
כך היה נהוג לעשות,

00:47:41:18 00:47:34:21

אבל אם עשתה זאת מרצונה החופשי,
בהסכמה, אזי שניהם מקבלים מכות,

00:47:43:09 00:47:41:21

גם היא וגם הוא?
- כן, גם היא וגם הוא,

00:47:47:01 00:47:43:13

ואחרי זה, מה עושים?
- הוא יתחתן איתה.

00:47:49:04 00:47:47:03

הוא ייקח אותה לאישה?
- כן, יתחתן איתה וינקה אותה,

00:47:53:20 00:47:49:07

ינקה אותה, כלומר,
הוא יודה על המעשה וינקה את שמה,

00:48:00:20 00:47:53:22

הם יהיו זוג לכל דבר, אבל אם זה היה
בטעות, מעיפים אותה אחרי שמצליפים.

00:48:05:13 00:48:00:24

היא תקרא "אונינה" ...
- איך נקרא לזה?

00:48:14:11 00:48:05:16

אונינה, כלומר, פרוצה ולא מחונכת,
היא לא יכולה להיכנס לבית כנסת,

00:48:23:24 00:48:14:14

היא חייבת לשלם דמי טיהור כדי לטהר
את שמה ואת אות הקלון שהוטלה עליה,

00:48:26:23 00:48:24:03

החוקים והכללים היו מאוד נוקשים.

00:48:33:16 00:48:27:01

נחזור לנושא של אביך, חוץ ממנו
היה לך אח שנפטר, נכון?

00:48:38:07 00:48:33:19

כן, אחי נפטר ואחיות שלי גם נפטרו.
- זה קרה לפני מות אביך או אחר כך?

00:48:45:19 00:48:38:10

הם מתו אחרי שאבי נפטר,
אחותי שנולדה אחריי,

00:48:53:06 00:48:45:22

הייתה נכה, אסזינה,
הייתה ילדה יפהפייה, היא נפטרה.

00:48:58:10 00:48:53:10

היו הרבה מחלות באותה תקופה.
- אלו מחלות היו?

00:49:07:03 00:48:58:14

במיוחד, נדמה לי זה היה ב-1957,
היו מחלות שגרמו למותם של רבים,

00:49:14:06 00:49:07:07

המחלה גרמה לשלשולים והקאות,
ומזה מתו הרבה אנשים,

00:49:20:18 00:49:14:10

הרבה אנשים מתו מזה?
- כן, הרבה, ביניהם הילדים שלי.

00:49:26:01 00:49:20:21

לא היו אמצעים להתגונן מהמחלות?
- לא, אז לא היו תרופות נגד זה,

00:49:30:12 00:49:26:03

תרופות הגיעו אחרי זה,
גם זה לא היה עוזר כל כך,

00:49:42:05 00:49:30:17

נדמה לי המחלה התחילה עם זיהום
מאוכל שחילקו השלטונות באזור "דברק"

00:49:48:24 00:49:42:09

בעקבות הרעב שהיה ב-1958,
כנראה שחילקו קמח פג תוקף,

00:49:56:15 00:49:49:06

המחלה התפשטה עם זה,
מי שאכל את הקמח סבל רבות,

00:50:01:15 00:49:56:19

הרבה תינוקות מצאו את מותם
כתוצאה מכך, הרבה אנשים מתו,

00:50:08:14 00:50:01:18

תרופות לא הביאו?
- היו מביאים כדורים שלא ממש עזרו.

00:50:14:18 00:50:08:16

היה אחד, קראו לו ליג'עלם אסירס,

הוא היה מזריק תרופות,

00:50:19:13 00:50:14:22

זה היה עוזר קצת יותר.
- המחלות היו מתפשטות מאדם לאדם?

00:50:21:03 00:50:19:18

כן, בוודאי,
- מאדם לאדם...

00:50:29:05 00:50:21:05

כן, המגפות הן מחלות קשות ומסוכנות,
הן יכולות להיות הרות אסון,

00:50:34:22 00:50:29:09

היו מתפרצות מגפות בכפרים?
- לפעמים כן, לעיתים רחוקות,

00:50:38:07 00:50:34:24

לרוב זה מתרחשים בערים,
בכפרים זה לא קורה הרבה,

00:50:41:15 00:50:38:10

בכל אופן, באותה תקופה זה התפרץ
וגבה את חייהם של רבים,

00:50:50:21 00:50:41:17

אחד האחים שלי נהרג כשעגל
של פרה דחף אותו למדורה,

00:50:58:22 00:50:50:23

ואז המים שהיו על המדורה, מים חמים,
נשפכו על הגב של אחי ומת,

00:51:07:05 00:50:59:00

בן כמה היה אחיך במותו?
- נראה לי שהיה בן 4-5.

00:51:10:19 00:51:07:07

ובכן, הוא מת כך באופן טראגי,

00:51:15:20 00:51:10:24

ואחותי, שהתחתנה באותו יום
שאני התחתנתי, אחותי הגדולה,

00:51:19:11 00:51:15:23

היא כבר הקימה בית וילדה תינוקת,
אבל בסוף שתיהן מתו,

00:51:25:22 00:51:19:14

הייתה אחות מדהימה, קראו לה אטיטגב,
היא אחותי גם מצד אימא שלי.

00:51:28:17 00:51:26:00

אין מה לעשות, גם אחי,
גם מצד אימא שלי נפטר.

00:51:34:03 00:51:28:21

כשכל זה קורה ואנשים חולים,

00:51:38:00 00:51:34:05

כולכם פשוט מטפלים בחולה בבית
ואין פעולה אחרת שאפשר לעשות?

00:51:44:03 00:51:38:03

לאן תלכי? מבקשים מאלוהים
שיעזור לנו, הולכים להתפלל,

00:51:53:15 00:51:44:08

נודרים נדר, נותנים כסף,
מתפללים שאלוהים יציל את החולה,

00:52:00:00 00:51:53:19

לפעמים זה עוזר והחולה מבריא,
ניצלו מהרבה מחלות,

00:52:05:09 00:52:00:03

אבל לפעמים זה לא היה עוזר, אם כבר
נגזר על החולה למות, כלום לא עוזר,

00:52:12:12 00:52:05:12

האם היה בית קברות ליהודים באזור?
- בוודאי, כל האזור של סמיין מן-אטה

00:52:17:06 00:52:12:14

זה של יהודים,
אף נוצרי לא נכנס לשם,

00:52:24:09 00:52:17:10

כל המנהיגים של האזור היו יהודים,
מפקידים זוטרים עד השופטים.

00:52:28:00 00:52:24:13

ובית הקברות היה רק של יהודים?
- נכון, רק של יהודים,

00:52:37:15 00:52:28:03

אחרים לא היה נכנסים לשם,
הנוצרים היו קוראים לנו ישראלים,

00:52:40:10 00:52:37:18

ולא בשמות גנאי
כגון "קיילה" וכו',

00:52:45:22 00:52:40:16

לאן יילך אחרי שייקרא בשמות גנאי?
זה לא כמו אזורים כמו בלסטה וווגרה,

00:52:51:02 00:52:46:00

לא כמו אזור לסטה, אפילו מלסטה
היו יורים בנוצרים והיו באים אלינו,

00:52:55:14 00:52:51:04

אם מישהו אומר להם, אוכלי בני אדם,
צבוע וכו', יורים בו ובאים אלינו,

00:53:05:10 00:52:55:17

היו הרבה שרצחו אנשים ובאו אלינו,
למשל, טשגר מלקו, מנאיך ביינה,

00:53:09:08 00:53:05:13

שכחתי את שמותיהם
אבל היו הרבה, לקיה ילאו,

00:53:15:19 00:53:09:10

הם יורים באנשים רק כי קיללו אותם?
- טוענים שיהודים אוכלים בני אדם,

00:53:18:10 00:53:15:22

כשאומרים עליהם כך אז היהודי אומר,

00:53:23:02 00:53:18:13

אם כך אז אני אראה לך איך
אני אוכל בן אדם ורוצח אותו,

00:53:24:03 00:53:23:04

יש הרבה סיפורים כאלה.

00:53:27:17 00:53:24:07

אתה זוכר את היום שבו
הייתה ההלוויה של אביך?

00:53:31:10 00:53:27:19

ברור שאני זוכר.
- איך שמעת על מות אביך?

00:53:42:01 00:53:31:12

האם היית בבית באותו יום?
- אני זוכר רק שבכיתי, אבא, אבא.

00:53:44:04 00:53:42:04
אין מה לעשות,
זה קורה ומתמודדים עם זה,

00:53:46:14 00:53:44:07
איך התכוננתם להלוויה?

00:53:52:18 00:53:46:18
ההלוויה, כולם מגיעים אבל בסופו של
דבר מי שקוברים אלה רק שני אנשים,

00:53:59:02 00:53:52:21
מלבד השניים אף אחד לא מתנפל
על הגופה, כמו שקורה בארץ.

00:54:07:18 00:53:59:04
אסור! זה אסור!
שני אנשים נושאים את הגופה,

00:54:11:19 00:54:07:20
נניח מוצאים את הגופה מפה,
הולכים עד לשם ונחים,

00:54:13:20 00:54:11:21
עד שמגיעים לבית הקברות,
נחים שלוש פעמים,

00:54:16:04 00:54:13:22
איפה בדיוק נחים?
- יש מקומות מוגדרים למנוחה,

00:54:19:03 00:54:16:07
אנשים אחרים בוכים...
- למה נחים שלוש פעמים?

00:54:30:02 00:54:19:06
כי חייבים לנוח בדרך, כדי שמי
שנושאים את הגופה ינוחו קצת,

00:54:36:00 00:54:30:04
כשמגיעים למקומות פתוחים מניחים
את הגופה על הרצפה ובוכים שם,

00:54:40:02 00:54:36:02
אומרים דברי הספד, כמו למשל,

00:54:47:15 00:54:40:04
"הוא עזב אותנו לפתע,
הוא עזב אותנו לפתע..."

00:54:51:12 00:54:47:22

אומרים שירי הספד?
- בוודאי! שרים ככה כל הזמן,

00:55:04:24 00:54:51:17

מתופפים בתופים,
כך מתקדמים לעבר בית הקברות,

00:55:12:09 00:55:05:01

הקברנים מכניסים את הגופה לבור,
מכניסים אותו, שמים אבנים עליו,

00:55:17:11 00:55:12:13

חוזרים לנהר, מתרחצים,

00:55:26:03 00:55:17:15

משאירים על הקבר את העצים
וקשירות שהשתמשנו לנשיאת הגופה,

00:55:38:00 00:55:26:09

את כלי המיטה שעליה נפטר החולה
מכבסים היטב.

00:55:45:02 00:55:38:08

עד שלושה ימים
הם לא זזים לשום מקום,

00:55:49:23 00:55:45:04

ביום השלישי,
הם הולכים לנהר ומתקלחים,

00:55:56:00 00:55:50:00

מורידים את השערות מעל גופם,

00:55:58:16 00:55:56:03

אחרי זה משפריצים עליהם מי טיהור,
"מי מנזי", מים קדושים,

00:55:59:24 00:55:58:19

מה זה?

00:56:17:11 00:56:00:02

מי מנזי זה פרה אדומה ששחטו אותה
ושרפו את העור שלה וערבבו עם מים,

00:56:23:14 00:56:17:15

את האפר?
- כן, וזה מה שנקרא מי מנזי,

00:56:37:12 00:56:23:16

הקס נותן את האפר ואנשים מערבבים עם
מים ומתיזים על האנשים שצריך לטהר,

00:56:50:07 00:56:37:17
כעת יכולים לזוז ממקום למקום,
ביום השביעי הם מתקלחים ומתגלחים,

00:57:00:22 00:56:50:10
ומורידים את כל השערות מעל גופם,
מקצצים את הציפורניים,

00:57:12:19 00:57:00:24
אחרי כל זה בערב כשרואים
את הירח בשמיים, הם נכנסים לבית,

00:57:17:21 00:57:12:23
מגישים להם אוכל ושתייה, טלה,
ראית איך עושים כאן בארץ, לא?

00:57:22:16 00:57:17:24
יש את היום השביעי,
אזכרה ביום השנה למותו,

00:57:26:00 00:57:22:19
מי שיש לו יכולת עושה אזכרה
ומי שלא יכול מסתפק בשביעי,

00:57:28:08 00:57:26:02
שוחט אחד או שני כבשים...
- כלומר, ביום השביעי?

00:57:33:16 00:57:28:10
כן, ביום השביעי,
אבל אם זה חל ביום חג,

00:57:38:17 00:57:33:19
כגון ראש השנה או פסח,
מעבירים את השבעה ליום אחר,

00:57:45:03 00:57:38:20
עושים זאת שבוע לאחר מכן,
לא עושים שבעה ביום חג,

00:57:57:23 00:57:45:05
בשביעי מגישים קורבן, מברכים, הקס
מברך, הוא מתיז מי מנדי על אנשים,

00:58:04:02 00:57:58:00
הוא קורא בדווית, תהילים.
- מה אוכלים בניחום אבלים?

00:58:06:24 00:58:04:05
מה אמרת?

00:58:12:11 00:58:07:01
כשמגיעים לנחם,
מה נותנים להם לאכול?

00:58:14:21 00:58:12:13
באתי ופיה?
- כן.

00:58:20:06 00:58:14:24
יש גרעינים קלויים,
מכינים אינג'רה,

00:58:26:06 00:58:20:08
יתכן שלא תהיה באותו רגע
אבל זה יהיה מוכן בהמשך,

00:58:31:23 00:58:26:12
אנשים מביאים מבתיהם,
מי שיש לו אינג'רה מביא,

00:58:34:09 00:58:32:01
ומי שיש לו גרעינים קלויים
מביא גרעינים קלויים,

00:58:41:01 00:58:34:12
בנוסף, מוציאים גם מהבית
מה שיש, שעורה, חיטה,

00:58:47:04 00:58:41:04
כותשים אותם היטב וקולים אותם,

00:58:57:24 00:58:47:07
עוד כשהחולה עדיין חי ורואים שהוא
הולך למות, מתחילים את כל ההכנות.

00:59:09:24 00:58:58:01
מגיעים גברים צעירים וקולים את
הגרעינים ומכינים כל מיני מאכלים.

00:59:16:16 00:59:10:01
כך בעצם מארחים את האנשים
שמגיעים לניחום אבלים,

00:59:25:24 00:59:16:19
אבל ביום השבעה כבר שוחטים כבשים,
פרות ומתכוננים בצורה טובה לזה,

00:59:30:07 00:59:26:02
מי שלא יכול ביום השביעי
יוכל לעשות זאת שנה לאחר מכן.

00:59:38:19 00:59:30:12
מי עושה את טקס הקבורה?
- הקרובים של המת.

00:59:45:19 00:59:38:23
אמרת שבאזכרה שוחטים פרות
ועושים טקס גדול,

00:59:49:08 00:59:45:21
כן, הוא מחלק בין הבית את הגרעינים
כדי שיטחנו אותם לטובת האזכרה...

00:59:52:06 00:59:49:10
אנשים משתפים פעולה עם זה?

01:00:01:18 00:59:52:09
בוודאי, מה שהיו רגילים לעשות שם
עושים גם כאן בארץ,

01:00:08:24 01:00:01:20
כאן למשל, לאנשים יש הרבה כסף,
להבדיל ממה שהיה באתיופיה,

01:00:12:11 01:00:09:02
שם היו אוספים כסף מהמנחמים,
כל אחד שם מה שיש לו,

01:00:17:11 01:00:12:15
גם אם זה כמה אגורות בודדות,
כך עושים בכל פעם מישהו מת,

01:00:21:22 01:00:17:14
כסף זה עוזר להכנת
טקס השבעה או לאזכרה,

01:00:24:17 01:00:21:24
שם היו עוזרים זה לזה
גם כאן עוזרים זה לזה,

01:00:29:12 01:00:24:20
האם הטקס מבוצע ע"י הקסים?
- מי שמוביל את הטקס הם הקסים.

01:00:35:16 01:00:29:22
הם מנחים ומדריכים מה עושים,

אם יש משהו שלא עושים,

01:00:39:13 01:00:35:20
בזמן הטקס אומרים זאת ואם יש משהו
שצריך לעשות גם כאן אומרים לעשות,

01:00:47:04 01:00:39:17
כשקוברים מישהו, אסור לגעת בקבר,
אסור לגעת בעצמות של בן אדם,

01:00:53:24 01:00:47:06
אסור לגעת בגופה של בן אדם, אם נגעת
עליך לשבת בבידוד למשך שבוע,

01:00:57:21 01:00:54:01
למשל, אם מישהו מת
בבית של אנשים אחרים,

01:01:01:19 01:00:57:23
מי מוציא את הגופה מהבית?
- אז מוציאים מיד את הגופה מהבית,

01:01:11:23 01:01:01:23
למשל אם מישהו חולה בתוך הבית, מיד
אחרי שהוא מת, מוציאים אותו מהבית,

01:01:19:08 01:01:12:00
מכסים אותו עם סדינים, ואחרי זה
מתחילים לבכות ואחרים גם באים,

01:01:21:09 01:01:19:12
מודיעים לאחרים שהוא נפטר,

01:01:23:00 01:01:21:12
שולחים אנשים להודיע
לקרובי משפחה שגרים רחוק,

01:01:24:13 01:01:23:03
ומגיעים אנשים...

01:01:28:11 01:01:24:15
איך אנשים שגרים רחוק
שומעים על כך?

01:01:31:07 01:01:28:12
שולחים אנשים להודיע להם,
שולחים שני מודיעים,

01:01:35:16 01:01:31:10
הם עולים למקום גבוה

ומודיעים בקול רם על המת,

01:01:37:18 01:01:35:18
אומרים, פלוני הלך לעולמו,

01:01:40:00 01:01:37:20
ברגע זה כולם נבהלים
ויוצאים בריצה לכיוון ההלוויה,

01:01:46:10 01:01:40:03
כדי לנחם אבלים ולהשתתף בהלוויה?
- נכון. כולם באים, תוך כדי בכי,

01:01:50:18 01:01:46:13
זה לא קל כשמת קרוב משפחה.
- מי מקבל את כל האורחים?

01:01:55:18 01:01:50:20
קרובי המשפחה של המת,
הציבור הרחב גם עוזר,

01:01:58:22 01:01:55:20
כמו שאמרתי לך,
מה שצריך לקלות קולים,

01:02:01:20 01:01:58:24
מי מחלק דברים לאחרים?
- כל אנשי האזור עוזרים, השכנים,

01:02:07:20 01:02:01:22
אחים, דודים ובני דודים, אחיות,
כל אלה נרתמים למשימה זו,

01:02:14:18 01:02:07:23
כך מובילים את טקס הקבורה.
- האם היה לבוש שונה לאבלים?

01:02:23:03 01:02:14:20
לבוש מיוחד לאבלים, שם לא כל כך
נותנים דגש לזה כמו כאן,

01:02:25:21 01:02:23:05
פה לובשים לבוש מיוחד
לאורך שנה מאז שהקרוב נפטר,

01:02:28:04 01:02:25:24
שם זה היה רק לאורך שבעה ימים
וזהו, נגמר הכל,

01:02:32:11 01:02:28:06

אבל עד אז, בימי האבל,
אנשים מאוד עצובים,

01:02:35:06 01:02:32:13
שמי לא מכיר אותם מזהה שהם
לא בסדר ושואל מה קרה לו,

01:02:38:16 01:02:35:09
אז אומרים שאבא שלהם נפטר,
אימא שלהם נפטרה וכו',

01:02:41:05 01:02:38:18
זהו, אחרי זה נגמרים ימי האבל,

01:02:48:08 01:02:41:08
אנשים קורעים את בגדיהם
למרות שזה לא כתוב בספר,

01:02:54:16 01:02:48:11
אסור לעשות את זה,
אסור תכליתית לעשות כך,

01:03:03:04 01:02:54:20
אסור לקרוע בגדים. בארץ אנשים
נכנסים לבית כנסת בלבוש שחור,

01:03:15:04 01:03:03:10
שמים כובעים שחורים.
- כשאבא נפטר הכל הולך לבן הבכור...

01:03:24:04 01:03:15:09
תראי, למשל, אבא שלנו מת
לפני שהסדיר את העניין ברכושו,

01:03:33:13 01:03:24:08
כי אם הוא היה מחתן את הבן הבכור
היה נותן לו "מאצ'א", מתנה,

01:03:41:15 01:03:33:15
למי שלא קיבלו "מאצ'א", ואם הגדולים
שבין הילדים כבר קיבלו מאצ'א,

01:03:43:13 01:03:41:16
והם עצמאים הקימו בית משלהם,

01:03:55:21 01:03:43:16
לכן מחליטים שהרכוש הנוטר של האבא
ילך לילדים שלא קיבלו מאצ'א,

01:03:59:10 01:03:55:23

והם עוד ילדים קטנים, הם יכולים לעשות מה שצריכים לעשות,

01:04:02:07 01:03:59:12
מי שלא התחתן יוכל להשתמש בזה ולהתחתן,

01:04:08:05 01:04:02:09
זה ישמש אותם כמאצ'א כמו שאחיהם הגדולים קיבלו,

01:04:17:12 01:04:08:08
אם יישאר עוד רכוש מעבר לזה, מחלקים אותו בין כל הילדים,

01:04:23:23 01:04:17:16
מחלקים בין כל הילדים?
- כן, אם נשאר עוד משהו,

01:04:28:22 01:04:24:01
אחרי שכולם מקבלים, ואם יישאר עוד אחרי זה,

01:04:31:13 01:04:29:01
מחלקים בין כל הילדים את הנותר, אם זה משהו שניתן לחלקו מחלקים,

01:04:37:09 01:04:31:16
אחרת מוכרים אותו ומתחלקים בכסף, זהו, כך היו עושים שם,

01:04:40:15 01:04:37:11
אף אחד לא מקבל יותר מאחרים מרכושו של אבא,

01:04:43:00 01:04:40:17
כך עושים בענייני האדמה שמשאיר האב. - ואם האימא נפטרת?

01:04:47:05 01:04:43:03
עדיין עושים כך, מחלקים את הרכוש,

01:04:55:02 01:04:47:07
למשל אם את אחותי הגדולה, אני ועוד אחים קטנים, את מבוגרת,

01:04:58:13 01:04:55:06
אם את לא מחלקת לנו, אנחנו נפנה אלייך ונאמר לך,

01:05:02:02 01:04:58:15
שתתני לנו מה שמגיע לנו
מרכושו של אבינו,

01:05:09:22 01:05:02:05
או אם זה לא יעבוד, אנחנו לוקחים
מבוגרים מהסביבה, דודים ובני דודים,

01:05:17:11 01:05:10:02
שיגשרו בינינו ושאחותנו
תחלק לנו מהרכוש של אבינו,

01:05:21:05 01:05:17:15
אם זה לא עוזר מגיעים
לאנשי חוק ולבית המשפט,

01:05:23:18 01:05:21:07
ואז השופט בודק לעומק את העניין,

01:05:28:08 01:05:23:21
ומחייב את האחות לחלק
את הנכס גם לאחיה הקטנים,

01:05:30:11 01:05:28:10
וזהו, כך מתחלקים
ברכוש בסופו של דבר,

01:05:38:23 01:05:30:13
אחרי שהתחלקתם באדמה של אביכם, האם
עשיתם עם זה הרבה, כל אחד בעצמו?

01:05:42:16 01:05:39:00
או שהמשתכם לעשות באותה דרך
כפי שהייתם עושים עם אבא?

01:05:47:06 01:05:42:19
המשתכנו באותה דרך, רק שכשאבא
היה חי האדמה לא חולקה,

01:05:51:02 01:05:47:09
והיה שטח גדול והאופציה
לרווח גדול הייתה קיימת,

01:05:56:04 01:05:51:04
מלכתחילה ההורים דואגים לשטח גדול
כדי להשאיר נכס לילדים,

01:06:09:19 01:05:56:06
שיוכלו להתחלק ביניהם

אחרי שההורים מתים,

01:06:14:10 01:06:09:23

אפילו כלי נשק יכול
לשמש ירושה לילדים,

01:06:18:12 01:06:14:12

אחד הילדים יחזיק אותו,
בהסכמת האחרים כמובן,

01:06:27:01 01:06:18:14

ובכן, הרכוש שקיבלנו מאבא הספיק
לכולנו לנהל את חיינו בצורה טובה,

01:06:34:12 01:06:27:04

אני פשוט חוזר על מה שאמרתי, אבל
האדמה שהייתה לאבא התחלקה לשניים,

01:06:45:10 01:06:34:15

חצי לאימא וחצי חולק בין הילדים,
חילקנו את הרכוש, פרות ושוורים,

01:07:01:24 01:06:45:13

כשהבעל מת חצי מהרכוש הולך אל האישה
ואת החצי הנותר מתחלק בין הילדים,

01:07:13:14 01:07:02:01

כשמתחלקים ברכוש, האם האנשים
מבחוץ מסתכלים על זה בצורה אחרת?

01:07:31:24 01:07:13:17

לא, כי מי שהיה גר סביבנו היו בני
המשפחה שלנו, דודים ובני דודים,

01:07:37:16 01:07:32:02

נכון שזה רגיל שאנשים מסתכסכים בגלל
חלקות אדמה, ולהגיד זה שלי וזה שלך,

01:07:45:19 01:07:37:18

אבל אנחנו לא נתנו לאף אחד,
למרות התלונות והדרישות שלהם,

01:07:51:09 01:07:45:23

יכולים להיות מקרים שייקחו
ממישהו אדמה שקיבל, אם הוא קטן,

01:07:55:08 01:07:51:12

יכולים לרמות אותו ולהשתמש באדמה
ועם הזמן לנכס לעצמם באופן סופי,

01:07:58:08 01:07:55:10
אפשר להגיד למי שמבחוץ
שבא וטוען שהאדמה שלו,

01:08:01:11 01:07:58:11
איך אתה מעז לקחת לנו אותו
מפני שאבא שלנו מת?

01:08:06:06 01:08:01:15
אבל אחרי שהילד גדל ויודע את כל
מה שהתרחש, יתפוס את מי שעבד עליו,

01:08:11:14 01:08:06:12
יחזיר את הנכס בכוח אם צריך,
הוא לא יוותר לו,

01:08:18:12 01:08:11:16
אבל אצלנו לא היו מקרים מסוג זה,
גם אם היו לנו חילוקי דעות ומריבות,

01:08:22:07 01:08:18:14
אבל בסופו של יום,
התחלקנו לשביעות רצוננו,

01:08:30:03 01:08:22:11
כשקורים מקרה מוות במשפחה,
האם הציבור הרחב עוזר?

01:08:34:02 01:08:30:06
בוודאי, אמרתי לך
שכולם מתגייסים לעזור,

01:08:37:14 01:08:34:05
באים ומתאבלים איתך,
מנחמים אותך,

01:08:42:07 01:08:37:17
למשל, נאמר לדוגמא,
שיש מצוקות כלכליות,

01:08:46:01 01:08:42:09
ושאין בבית של מי
שקרוב משפחה שלו מת,

01:08:56:10 01:08:46:04
במקרה כזה, כל האזור מוציא,
כל אחד מה שהוא יכול,

01:09:10:23 01:08:56:14
ונותנים לאבלים

גרעיני תבואה לקבלת אורחים,

01:09:14:24 01:09:11:02
זזה מונע מהם בושות מהמשפחה,

01:09:19:21 01:09:15:02
אומרים, למשפחה זו אין אמצעים
לכן בואו נוציא משיכולים,

01:09:25:10 01:09:20:00
ומספקים לאבלים, קולים את הגרעינים
ומגישים לאורחים שבאים לנחם אבלים,

01:09:29:04 01:09:25:12
זה חלק מהמנהג, זה רגיל,
עשינו כך שם ועושים כך כאן.

01:09:39:19 01:09:29:07
אתה, כאחד שגדל שם, איך המדינה
נוהגת מבחינת השלטונות או כל דבר?

01:09:47:19 01:09:39:23
מבחינת השלטונות, האזור שלנו
היה מנוהל ע"י יהודים,

01:09:51:19 01:09:47:22
המערכת והחוקים
היו נקבעים על ידינו,

01:09:55:17 01:09:51:21
אבל אחרי ש-"דרג" עלה לשלטון,
וארגון אהפ"ה המתנגד להם, הוקם,

01:10:01:09 01:09:55:19
אהפ"ה במיוחד היו אנשים רעים, היו
לוקחים את אנשינו וכולאים אותם,

01:10:05:09 01:10:01:11
היו גורמים להם לסבל רב,
היו גם שמתו בעקבות ההתעללות,

01:10:15:04 01:10:05:11
דודי, ווסה עלמו, נרצח עם עוד חמישה
אנשים נוספים ב"חמוסית", בידיהם,

01:10:21:03 01:10:15:07
רצחו אותם בלי סיבה,
וללא משפט.

01:10:33:16 01:10:21:06

הוא היה איכר שעיבד אדמה והתפרנס,
היה מגדל פרות,

01:10:39:21 01:10:33:19
הוא היה אחיה התאום של אמי.
- זה מה שאתה זוכר מאותה תקופה?

01:10:41:06 01:10:39:23
ק.
אין דין ואין דיין.

01:10:55:19 01:10:41:08
אז, בגלל היריבות של השלטון
והמתנגדים, המשפט לא היה מסודר,

01:11:00:16 01:10:55:22
תסביר לי מה היה שלטון ה"דרג"
ומי היו המתנגדים באותה תקופה.

01:11:05:13 01:11:00:19
"דרג" הם אלו שהיו אז בשלטון,
בראשות היילה-מריאם מנגיסטו,

01:11:11:09 01:11:05:16
עלה לשלטון אחרי שהפיל את השלטון
שלפניו, בראשות הקיסר היילה-סלאסה,

01:11:21:00 01:11:11:13
זה היה מרד הסטודנטים בהתחלה,
ב-1966 הייתה הפיכה צבאית באתיופיה,

01:11:29:00 01:11:21:05
באותה שנה האנשים שלנו
התחילו בתהליכי העלייה לארץ,

01:11:38:12 01:11:29:03
הם התכוונו להגיע לירושלים,
ב-1966 הורידו את המלך היילה-סלאסה,

01:11:46:21 01:11:38:19
במקומו עלה לשלטון
מנגיסטו היילה-מריאם,

01:11:52:04 01:11:47:01
הוא שינה את הסדר בכך שהפסיק
את ההשתלטות על אדמות

01:11:56:24 01:11:52:07
בידי קבוצות בודדות,
הכריז כי האדמות שייכות לכולם,

01:12:04:19 01:11:57:04
כל אחד קיבל חלקת אדמה,
- האם היה רעב בזמן הזה, מלחמות?

01:12:12:10 01:12:04:22
בתקופת דרג, היה הרבה יבול ותבואה,
היה שפע באותה תקופה, לא היה רעב,

01:12:17:24 01:12:12:12
בהמשך קמו קבוצות התנגדות,
אהפ"ה,

01:12:20:21 01:12:18:02
ארגון עם שאיפות להפיל
את שלטון "דרג",

01:12:28:15 01:12:20:24
ה"דרג" הקים מרכזי מידע
והוא ריגל על אזרחים,

01:12:40:06 01:12:28:17
בירר דרך קרובי משפחה על כל אחד,
מי תמים ומי עושה בעיות,

01:12:53:03 01:12:40:06
המתנגדים התחילו להתחזק, השתלטו
על האזור הצפוני של המדינה,

01:13:01:06 01:12:53:07
את לא יודעת באיזה צד לבחור,
החקלאים נמצאים במלכודת,

01:13:22:12 01:13:01:10
המתנגדים יורים בחיילי השלטון
והשלטון מחזיר ויורה במתנגדים,

01:13:24:07 01:13:22:14
מה הייתה המטרה
של כל אחד מהצדדים?

01:13:27:22 01:13:24:09
מה ה"דרג" רוצה לעשות
ומה המטרה של המתנגדים?

01:13:32:22 01:13:27:24
"דרג" אומר שהוא בשלטון
והוא בעל הזכות לשלוט,

01:13:36:14 01:13:33:02

שהאדמה צריכה להיות לכולם
ולכולם זכות לעבד אדמה,

01:13:39:22 01:13:36:18
אין נכסים לאדם פרטי, זה שייך
לכולם, הלאים את הכל, קומוניזם,

01:13:42:13 01:13:39:24
שיהיה שוויון בין כולם.
- הוא שלט בכל המדינה אז, נכון?

01:13:45:10 01:13:42:15
כן, הוא שלט בכל המדינה,

01:13:50:20 01:13:45:12
המתנגדים התנגדו לשליטת "דרג"
במדינה ורצו להפיל אותו,

01:13:56:18 01:13:50:22
הם אמרו שהם צריכים לשלוט במדינה.
- מאיזו קבוצה או שכבה הם מגיעים?

01:14:03:02 01:13:56:21
אלה היו הסטודנטים, בגדול
כל אחד מצטרף לאן שנראה לו.

01:14:10:06 01:14:03:06
כולם היו מחולקים לקבוצות שונות,
עם הזמן המתנגדים הלכו והתחזקו,

01:14:18:23 01:14:10:09
בשנת 1971 אנשי שלטונות הדרג
הגיעו לדרוש תשלומי מיסים,

01:14:24:18 01:14:19:01
הגיעו אלינו גבריהווט, שמבל באשה
וטרקני, הם הגיעו ל"סלאמייה".

01:14:26:16 01:14:24:21
הם הגיעו עד אליכם?

01:14:30:12 01:14:26:18
כן, אנחנו היינו אז בצד של
אהפ"ה, הארגון המתנגד לדרג.

01:14:32:03 01:14:30:14
איך הצטרפת לאהפ"ה?

01:14:41:23 01:14:32:05
כמו שאמרתי, אלה היו מתנגדים

ונלחמים לוחמת פגע וברח,

01:14:54:15 01:14:42:03
ולא נותנים לשלטון לשלוט, השלטונות
הגיעו אלינו בדרישה למיסים,

01:15:03:11 01:14:54:18
באותה תקופה מי שלא משלם מיסים
ועוזר למתנגדים, היו יורים בו,

01:15:19:12 01:15:03:16
לכן אנחנו ברחנו מהאזור.
ב"סלאמייה", הרגו את עלמוורק,

01:15:26:18 01:15:19:15
הוא היה עבריין ורוצח, ארגי סאעיד,
מוסלמי, עלמו וורטה, דסה מנגיסטו,

01:15:32:15 01:15:26:20
את כל אלה הרגו שם.
מי היו האנשים האלה?

01:15:35:11 01:15:32:17
אלה לא היו יהודים, היו נוצרים.
- היו נוצרים...

01:15:42:22 01:15:35:14
הם היו נוצרים, עלמו וורטה
היה איש מאוד חרוץ ומוכר באזור,

01:15:46:17 01:15:42:24
יש מה שנקרא שם "נפסה גדאי",
כלומר רוצחים,

01:15:50:11 01:15:46:19
אבל בו אף אחד לא מעז לגעת,
הוא היה ממשפחה מאוד חזקה,

01:15:52:21 01:15:50:14
אבל הפעם הגיעו חזקים
ממנו והרגו אותו,

01:15:54:17 01:15:52:23
הרגו אותו ועוד שלושה שהיו איתו.

01:16:00:15 01:15:54:20
לכל היהודים אמרו שיבואו
לבקש חנינה מהשלטון,

01:16:04:00 01:16:00:18

כל הסביבה, כולל קסים, ביקשו
חנינה וחזרו לצד השלטון,

01:16:08:06 01:16:04:03
ביניהם דוד שלי, מרשה נגדו,
גם הוא ביקש חנינה,

01:16:12:03 01:16:08:08
השלטונות אמרו שמי שיש לו
נשק, שיישאר עם נשקו,

01:16:19:03 01:16:12:07
אמרו לדוד שלי, מרשה נגדו,
תביא לחנינה את ה"חיילים" שלך,

01:16:23:00 01:16:19:07
אמרו לקסים לשלם מיסים, לאחרים אמרו
איך אתם הולכים עם השודדים,

01:16:26:11 01:16:23:02
והעבריינים הללו,
הם מתכוונים לאהפ"ה,

01:16:30:19 01:16:26:16
הם שודדים וגנבים וזה מה שהם,
אין להם עוד משהו לעשות,

01:16:35:07 01:16:30:22
המתנגדים אומרים, מה זה "דרג" בכלל,
הוא ילך מפה עכשיו,

01:16:39:19 01:16:35:09
ומוסיפים,
לאט לאט אנחנו נשלוט במדינה,

01:16:43:20 01:16:39:21
כמו שהם אמרו, דרג הרג
את מי שהיה צריך להרוג,

01:16:46:07 01:16:43:23
הכריח את מי שרצה שישלם מיסים.

01:16:53:14 01:16:46:10
אז דוד שלי ביקש חנינה, היה לו
נשק אישי, אמרו לו תהיה חייל,

01:16:56:19 01:16:53:16
אבל הוא אמר להם שלא מעוניין, אמר
להם שהוא מעדיף להמשיך בחקלאות,

01:17:00:12 01:16:56:22
אז אמרו לו, אז אתה מעדיף לעבוד
בחקלאות, ולקחו ממנו את הנשק,

01:17:04:12 01:17:00:14
לקחו לו השלטונות,
לעומת זאת מר מרשה נגדאו,

01:17:12:06 01:17:04:14
קיבל משימה להכניס את כל מי שהתחבא
לחנינה, קיבל נשק והרבה כדורים,

01:17:17:02 01:17:12:08
אז כולנו ביקשנו חנינה
דרך מרשה נגדאו,

01:17:24:11 01:17:17:07
מה אתה אומר כשאתה מבקש חנינה?
- למשל, את היית בצד המתנגד,

01:17:29:21 01:17:24:15
כשאת הולכת לשלטונות לבקש חנינה,
אומרים שהשלטון סלח לך וחנן אותך.

01:17:32:03 01:17:29:24
כלומר לא ייגעו בך,
את פטורה מעונש,

01:17:37:16 01:17:32:06
לא נכלאים כמו אחרים ולא נרצחים,
ואז אמרו לנו לשרת תחת השלטון,

01:17:40:23 01:17:37:18
אנחנו אמרנו תודה לאל על החנינה,
יכולנו למות, הרבה אנשים נרצחו,

01:17:54:07 01:17:41:01
היו הורגים הרבה אנשים. באהפ"ה
הייתי מנהיג קבוצת אנשים בכפר,

01:18:00:22 01:17:54:08
כלומר אני הייתי אחראי לניהול
תקין של הנושאים תחת הארגון,

01:18:06:04 01:18:00:24
היו עוד הרבה כמוני,
על זה ביקשנו חנינה,

01:18:14:12 01:18:06:06
היה לי נשק אישי, שקניתי ממכירת פר.

- את מה? את הנשק?

01:18:17:01 01:18:14:17

כן, את הנשק.

- הוא שלך?

01:18:23:09 01:18:17:03

כן, הוא שלי. מכרתי פר

ובכסף הזה קניתי את הנשק,

01:18:27:19 01:18:23:13

היו איתי את אחים שלי טילהון מלסה,

אניאו מלסה, דג'ן וונדעלם,

01:18:32:12 01:18:27:22

היו עוד הרבה, יחד איתם,

סך הכל היינו 25 איש,

01:18:39:07 01:18:32:15

מתוכנו 20 עם נשקים ורק שלושה בלי,

כל אלה ביקשנו חנינה משלטון דרג,

01:18:44:24 01:18:39:09

איך שעבר משם, במקום שנקרא

"גורגורו", הרג שישה מחברינו,

01:18:49:22 01:18:45:01

הייתה אחת שקראו לה "ביינצ",

היא הייתה חברה באהפ"ה,

01:18:55:19 01:18:50:01

היא ועוד חמישה נהרגו,

אנחנו עברנו לאזור בלסה,

01:19:00:14 01:18:55:22

שם היינו לוקחים פרות ועזים ושוחטים

ואוכלים, הרבה אנשים נהרגו באזור,

01:19:03:17 01:19:00:16

היו הורגים עשרות אנשים בבת אחת.

01:19:07:14 01:19:03:19

גבריהווט, שמבל בשאו,

היו יורים באנשים,

01:19:12:01 01:19:07:16

מי היה עושה את זה? דרג?

- כן, הדרג היה הורג אותם,

01:19:20:16 01:19:12:05

הוא היה הורג את חברי אהפ"ה,
כל מי שמעביר מידע למתנגדים,

01:19:28:17 01:19:20:19
כשנשים בוכות על מתייהם היה משתיק
אותן ומאיים עליהן שיפגע בהן,

01:19:36:21 01:19:28:20
אתן אלו שמעבירות מזון למתנגדים,
אתן אלו שמאכילות אותם,

01:19:39:20 01:19:36:24
התחלנו מכאן והמשכנו
דרך אמבאג'ורגיס,

01:19:45:09 01:19:39:23
בדרך הרגנו עשרות אנשים כל פעם,
פעם אחת 30, פעם אחרת 17,

01:19:49:05 01:19:45:12
אתם הולכים לכל מקום
כדי לחפש את האנשים האלה?

01:19:56:19 01:19:49:10
כן, אנחנו נמצאים בבסיסים צבאים,
מתחילים בחיפוש מאזור "גודגוד",

01:19:59:21 01:19:56:21
ומתקדמים, "בחמוסית",
הרגנו ארבעה מתנגדים,

01:20:10:22 01:19:59:23
אחד מהם מענים אותו במכות להגיד
על הארגון, אבל לא היה לו מה להגיד,

01:20:18:07 01:20:10:24
אז קשרו אותו חזק,
ומכים בו ברגליים ובידיים,

01:20:24:01 01:20:18:11
הוא מתייסר מכאבים ובוכה,
זיכרון קשה, עדיף לא לדבר על זה,

01:20:27:21 01:20:24:03
מאוחר בערב הרגו אותו
ועוד חמישה נוספים,

01:20:29:21 01:20:27:23
אחרי שעינו אותו לאורך היום
והרגו אותו בערב,

01:20:33:09 01:20:29:23
אחרי זה התקדמנו ל"גוהלה",

01:20:43:02 01:20:33:11
שם היו הרבה אזרחים עם נשקים שקנו אותם בכסף אחרי שמכרו תבואות,

01:20:47:05 01:20:43:04
אנשי בלסה מצוידים בכל מני סוגי נשקים אוטומטים,

01:20:53:02 01:20:47:16
החיילים הגיעו לשם, לקחו לאזרחים את נשקיהם והרגו אותם,

01:20:56:19 01:20:53:06
איך יודעים שהם חברים בארגון ההתנגדות?

01:20:59:18 01:20:56:21
יודעים, כי יש הרבה מלשינים ומעבירי מידע לשלטונות,

01:21:06:18 01:20:59:20
גם אלה שנתפסים מוציאים מידע כשמענים אותם,

01:21:17:10 01:21:06:21
אחרי זה הלכנו ל"ארבעיה", שם הרגו קס אחד עם עוד שישה אנשים נוספים,

01:21:26:02 01:21:17:14
גם יהודים... לא יודע איך אני יכול לספר את,

01:21:31:09 01:21:26:04
תספר לי...
- יהודי אחד הרג 17 אזרחים,

01:21:42:10 01:21:32:12
החיילים האורומים (קבוצה אתנית גדולה באתיופיה),

01:21:50:22 01:21:42:13
הלכו להביא פרות, והביאו עצורים, בעוד שאנו היינו בבסיס צבאי באזור,

01:22:00:06 01:21:51:02
העמדנו את העצורים מולנו,

כיוונו עליהם נשקים,

01:22:08:12 01:22:00:16

ואיימנו עליהם שזה הסוף
של מי שינסה לברוח, יקבל כדור בראש,

01:22:13:21 01:22:08:14

כל הלילה שמרנו עליהם
ללא שינה, לא עצמנו עין,

01:22:20:00 01:22:13:24

בבוקר סימנו בצבע אדום
על המוצאים להורג,

01:22:26:09 01:22:20:03

את מה אתם מסמנים בצבע אדום?
- את אלה שעומדים להרוג אותם,

01:22:33:01 01:22:26:11

הרי הביאו אותם אחרי שתפסו אותם
בשטחים, יודעים מה כל אחד עשה,

01:22:43:03 01:22:33:04

מקריאים שמות אחד אחד,
אחד מהם קרא הקצין "איילה קיטאו".

01:22:50:04 01:22:43:05

אבל הוא לא ענה, האחר ענה לו, אדוני
"ככה קוראים ותיקן את שם האיש".

01:22:52:17 01:22:50:06

אז הסתכל שוב על הרשימה ותיקן
את הקריאה, איילה גטהון,

01:22:54:07 01:22:52:19

הפעם ענה האיש, כן המפקד,

01:22:58:10 01:22:54:09

הקצין הגיב, למה לכל הרוחות איתך
אתה לא עונה כשאני קורא לך הרבה,

01:23:02:06 01:22:58:12

נתן לו מכה במוט גדול,
המוט נחתך לשניים,

01:23:05:21 01:23:02:08

לקחו את האיש וארבעה נוספים
וירו בהם למוות,

01:23:11:04 01:23:05:23

איך אנחנו יכולים למנוע את ההרג?
אבל אחד הצלנו,

01:23:17:17 01:23:11:07

אתם רק מסתכלים מהצד?
- אנחנו הרי שמרנו עליהם כל הלילה,

01:23:23:12 01:23:17:20

היינו השומרים על האסירים, את יכולה
לעבור מפה כשאני עומד עם נשק דרוך?

01:23:25:15 01:23:23:14

ככה זה היה שם, את לא יכולה לעבור,
אם אנחנו נשחרר מישהו מהם,

01:23:37:02 01:23:25:17

אנחנו ניהרג. אחרי זה החלפנו מקום,
הלכנו מרחק מה משם והתמקמנו,

01:23:42:12 01:23:37:05

שם התמקמנו ליד נהר,
אספנו אזרחים רבים,

01:23:45:20 01:23:42:15

הנשים הנוצריות מגיעות בבכי,
תולשות שיערות מרוב צער,

01:23:50:04 01:23:45:22

השיער שלהן ארוך כמו
של הבחורות בארץ, הן בוכות,

01:24:02:22 01:23:50:06

היו שם שני אזרחים שנרצחו
לעיני כל, למען יראו וייראו,

01:24:12:15 01:24:03:01

אחד מהם לא מת מיד אחרי שירו בו,

01:24:17:16 01:24:12:17

היורה פונה למפקד ואמר לו,
המפקד, הוא לא מת,

01:24:26:00 01:24:17:18

אז הורה לו המפקד, תירה בו שוב
בכדור נותב, ירה בו שוב והרג אותו.

01:24:34:10 01:24:26:03

יש לי אח, קוראים לו טילהון מלסה,
הרים יד מבלי לפחד, ואמר כן אדוני,

01:24:37:21 01:24:34:12
שאל אותו מה אתה רוצה,
אז אחי ענה, אדוני,

01:24:43:06 01:24:37:23
האיש כבר מת.
למה צריך לשרוף את הגופה?

01:24:46:16 01:24:43:08
וביקש לקבל אישור לכבות
את הגופה הבוערת,

01:24:53:16 01:24:46:19
נתנו לו אישור לכבות
והוא הלך וכיבה עם מים,

01:24:59:19 01:24:53:18
אחרי זה התחילו שמועות שדוד שלי
מסר את נישקו לשלטונות,

01:25:09:12 01:24:59:22
המתנגדים באו לאזור
עוד כשאנחנו נמצאים שם,

01:25:14:17 01:25:09:14
אנשים אמרו לנו שכבשו את האזור,

01:25:17:13 01:25:14:21
ואז אנחנו ביקשנו לחזור לאזור
מגורינו כי כבשו אותנו המתנגדים,

01:25:24:00 01:25:17:18
אמרו לנו ללכת ולשחרר את האזור,
נתנו לנו כדורים, נשקים,

01:25:33:07 01:25:24:07
קיבלנו נשקים מסוגים שונים.
סליחה...

01:25:40:04 01:25:33:10
הלכנו דרך "אמבאגיורגיס ו"דבט",

01:25:46:05 01:25:40:07
הנשים השמיעו קולות שמחה והלה,
לכבוד בואנו, חיילי ה"דרג",

01:25:50:23 01:25:46:08
היינו 25 אנשים, הגענו ל"שוואדה",
דרך "דברק",

01:25:57:05 01:25:51:00
אנחנו מצוידיים באוכל ובמוצרים
שקיבלנו מהשלטונות,

01:26:08:21 01:25:57:09
דרך "שוואדה" התקדמנו למקום שנקרא
"סראקבה", משם ל"דרסגי",

01:26:11:14 01:26:09:01
משם הגענו לאזור המגורים שלנו.

01:26:18:00 01:26:11:17
כשהגענו לשם, התחילו שמועות
בכל האזור שה"דרג" הגיע למקום,

01:26:22:15 01:26:18:03
לכן המתנגדים באו
ופתחו במלחמה איתנו, נלחמנו...

01:26:25:19 01:26:22:17
זה קורה במקום שנולדת בו?
- כן, זה קורה שם,

01:26:32:08 01:26:25:21
התלוננו על דוד שלי על כך
שמסר את נישקו לידי השלטונות,

01:26:39:19 01:26:32:12
במקום שגדלנו בו ב"חמוסית",
בתוך העיר,

01:26:43:00 01:26:39:21
הרגו את דוד שלי
עם עוד חמישה נוספים,

01:27:10:13 01:26:43:02
איצ'או בילנ, ווסה עלמו, גלאו סבהט,
בירו אמנה, אדיסו נגש, וובט איילאו,

01:27:14:24 01:27:10:18
כך שהרגו אותם
בלב שוק הומה אדם,

01:27:24:04 01:27:15:02
את הארבעה, דוד שלי, ווסה עלמו,
איילאו וובט, ואת אדיסו,

01:27:31:16 01:27:24:06
לקחו בערב והרגו אותם, כך שישה
יהודים נהרגו בלי סיבה מוצדקת,

01:27:34:24 01:27:31:19
הרגו אותם המתנגדים, אהפ"ה.

01:27:46:12 01:27:35:02
כששמעתם שהאזור שלכם נכבש
ע"י המתנגדים, מה הרגשתם?

01:27:57:06 01:27:46:17
אנחנו יודעים שיש לנו נשקים,
נילחם, נהרוג או ניהרג,

01:28:00:12 01:27:57:08
אבל לא ניכנע וניעצר
מבלי להילחם בהם,

01:28:13:03 01:28:00:12
הם באו, ירינו עליהם, ירו עלינו,
הנסנו אותם, הניסו אותנו,

01:28:15:23 01:28:13:05
כל זה קורה בתוך הכפר שלנו.

01:28:19:01 01:28:16:00
היו עוצרים אנשים, מכים אותם
ומשחררים אותם אחרי זה,

01:28:22:04 01:28:19:03
דורשים מהם לשלם להם כסף,
זה היה נורא,

01:28:25:00 01:28:22:05
המתנגדים היו רעים מאוד...

01:28:28:12 01:28:25:01
כמה זמן לקח לכם להגיע לכפר
מאז ששמעתם שהכפר בידי המתנגדים?

01:28:33:15 01:28:28:14
כשהלכנו מ"דבט" לכפר שלנו?
- כן, מה היה המרחק לכפר?

01:28:39:10 01:28:33:18
המרחק היה גדול.
- במשך כמה ימים הלכתם?

01:28:45:15 01:28:39:13
מ"גלא-ווביט" המשכנו
ל"דברק" דרך "אמבאג'ורגיס",

01:28:50:08 01:28:45:18
מ"דברק" המשכנו ל"שוואדה",
הגענו לכאן תוך יום אחד,

01:28:52:01 01:28:50:10
כלומר מרחק הליכה של יום אחד?

01:28:57:02 01:28:52:02
כן, מרחק של יום הליכה, כי אנחנו
הולכים מהר, הולכים יום ולילה,

01:29:05:09 01:28:57:05
זה היה רחוק אומנם, ללכת את המרחק
לאמבאג'ורג'יס, דברק ודבט,

01:29:06:22 01:29:05:12
את כל זה אתם הולכים ברגל?

01:29:11:04 01:29:06:24
כן, ברגל, אבל בעיר
אנחנו נוסעים עם רכבים,

01:29:18:07 01:29:11:07
ובכן, העברנו לילה ב"שוואדה",

01:29:21:18 01:29:18:10
למחרת קמנו מוקדם בבוקר
והמשכנו ל"דרסג'יה",

01:29:26:03 01:29:21:20
העברנו עוד לילה ב"דרסג'יה",
ומשם הגענו הביתה,

01:29:28:02 01:29:26:06
כלומר, לקח לכם שלושה ימי הליכה?

01:29:34:07 01:29:28:05
לא, כי מ"דרסג'יה" לכפר שלנו תוך
זמן קצר מגיעים, לא לוקח יום הליכה,

01:29:40:12 01:29:34:09
כשהגעתם לכפר, מה היה שם?
האם מצאתם את המקום כפי שהיה?

01:29:47:02 01:29:40:14
היה שם פחד, כשהגענו לשם,
האזרחים שמחו מאוד,

01:29:53:08 01:29:47:05
אבל כשהמתנגדים מגיעים, כל משפחה

שבנה הוא חייל המשרת בצבא,

01:30:02:03 01:29:53:11

כמו אימא שלי ואלקה קידנו
וכל ההורים של החיילים, מודאגים,

01:30:09:01 01:30:02:05

כי המתנגדים נכנסים
לבתיים של החיילים,

01:30:10:22 01:30:09:04

הם שודדים את הרכוש שלהם,

01:30:16:11 01:30:11:00

מאלקה קידנו לקחו הרבה רכוש,
בין היתר את הנשק שלו,

01:30:20:10 01:30:16:14

הוא היה מאוד עשיר, היה אדם
שמקבל אורחים בסבר פנים יפות,

01:30:22:23 01:30:20:12

אבל לקחו לו את הרכוש שלו,

01:30:35:13 01:30:23:01

וחוץ מזה, גם על האחרים אמרו
שנתנו מזון לחיילים, שעשו כך וכך,

01:30:44:05 01:30:35:15

דורשים לבקש חנינה, הולכים
ומבקשים, אבל אז מקבלים מכות,

01:30:49:01 01:30:44:08

היה מאוד קשה לעבור את כל זה,
הרבה אנשים הוכו ועונו,

01:30:56:18 01:30:49:04

המתנגדים היו אנשים רעים מאוד.
- מאיפה בא הארגון הזה?

01:31:01:04 01:30:56:20

כמו שאמרתי לך, אלה בעיקר
מהסטודנטים, עם תמיכה מבחוץ,

01:31:03:11 01:31:01:05

האם זה בא מ"טיגראי",
אדיס אבבה או מאיפה?

01:31:12:08 01:31:03:13

זה יכול להיות מגונדר, וולו,

ומכל מקום אחר במדינה,

01:31:20:05 01:31:12:13
אחרי זה חלקם הפכו להיות "וויינה",
כלומר, עוד ארגון מתנגד לשלטון,

01:31:31:13 01:31:20:07
לחיילים של צבא השלטון
קוראים לוחמי "שמיק",

01:31:39:18 01:31:31:15
כלומר, אלה לוחמים מיחידה מובחרת,
מגיעים בהפתעה לכל מקום ובכל זמן,

01:31:44:02 01:31:39:21
איפה שיש אויבים, מגיעים מבלי
להשאיר עקבות, כך פגעו במתנגדים,

01:31:50:18 01:31:44:04
כך היו הורגים, גם הם נהרגים
בהיתקלויות, גם נופלים בשבי,

01:31:55:00 01:31:51:02
מה ההורים שלך אמרו על זה?

01:32:01:03 01:31:55:02
ההורים סובלים כי המתנגדים שודדים
אותם, כי ילדיהם משרת בצבא,

01:32:14:18 01:32:01:07
במקרה שלנו, חלקנו בגדנו בשלטון
דרג והצטרפנו למתנגדים, אהפ"ה,

01:32:28:00 01:32:14:21
כשהצטרפתי למתנגדים, מישהו ירה בי,
תסתכלי על הצלקת.

01:32:35:14 01:32:28:04
רגע, אתם חזרתם להילחם
בכפר שלכם כחיילי דרג, נכון?

01:32:39:03 01:32:35:16
נכון.
- ואחרי זה? שמרתם על הכפר שלכם?

01:32:46:16 01:32:39:06
במשך כמה זמן בערך?
- במשך כמה חודשים,

01:32:51:16 01:32:46:21

אבל עם הזמן שלטון דרג התרחק
מהאזור והמצב לא היה לטובתנו.

01:32:56:17 01:32:51:20
בהתחלה החיילים היו בדרסגייה
משם לדברק ומשם לדבט, ומשם לגונדר,

01:33:04:03 01:32:56:20
זזו אחורה, מנגד, המתנגדים נהיו
רבים, בכל מקום מכים בחיילי השלטון,

01:33:10:10 01:33:04:05
גם בתוך הערים, אחד נכנס לעיר
וגורם לאי סדר בכלל העיר,

01:33:16:01 01:33:10:12
זזה גרם לשלטון לבעיה שאין ממנה
מוצא, גרם כאב ראש לשלטון.

01:33:24:06 01:33:16:03
אז אנחנו חשבנו בינינו לבין עצמנו,
יש לנו נשים, ילדים, הורים ורכוש,

01:33:29:01 01:33:24:09
ולא הגיוני שניתן לכל זה להיפגע,
לכן החלטנו להצטרף למתנגדים,

01:33:32:10 01:33:29:03
ביקשנו מהארגון חנינה והצטרפנו
אליהם, מסרנו את נישקנו והצטרפנו,

01:33:34:10 01:33:32:12
הם נתנו לכם חנינה?

01:33:37:10 01:33:34:13
כן, כי כבר נתנו להם
את הנשקים שלנו,

01:33:45:16 01:33:38:01
אחרי זה אמרו לנו שאנחנו נהיה
לוחמים בצד שלהם, נתנו לנו נשקים,

01:33:48:16 01:33:45:18
לא את הנשקים שהיו לנו,
אלא נשקים אחרים,

01:33:56:14 01:33:48:19
מי שהיה לוחם איתנו בצד השלטון שלא
אהב שאני מצטרף למתנגדים, ירה בי,

01:34:00:04 01:33:56:19
הוא היה חבר שלך?
- הוא מהכפר שלי!

01:34:02:19 01:34:00:08
ובכן, הוא ירה בי...
- הוא היה יהודי?

01:34:07:00 01:34:02:23
כן, יהודי, כולם היו יהודים,
לא היה איתנו בכפר אף נוצרי,

01:34:16:11 01:34:07:03
התפתח עימות בינינו, הוא רצה להשאיר
אותי בצד השלטון, בסוף ירה בי,

01:34:21:24 01:34:16:14
אני הייתי ללא נשק,
אם היה נשק, הייתי יורה בחזרה,

01:34:24:21 01:34:22:03
היינו מגיעים לכדי רצח,
הוא היה הורג אותי או להפך,

01:34:26:19 01:34:24:24
למה ירה בך?

01:34:30:21 01:34:26:21
כי לא אהב שאני מצטרף
לארגון ההתנגדות,

01:34:34:03 01:34:30:23
כי אני מסרתי את הנשק שקיבלתי
מהשלטונות למתנגדים,

01:34:45:09 01:34:34:05
אבל זה היה הנשק שלי
ולא קיבלתי אותו מהשלטונות,

01:34:50:24 01:34:46:10
בקיצור הלכתי למי שאחראי עלינו,
שילמתי את העלות של הנשק,

01:34:55:19 01:34:51:01
רגע, הוא ירה בך ביד ו...
- כן, ירה בי, גם ברגל,

01:35:03:01 01:34:55:21
אני הייתי במרחק כזה,
הכדור פגע במרחק כזה ממני,

01:35:07:15 01:35:03:04
מהפגיע בסלע, חלקי הסלע ניתזו
ופגעו בי ביד ובחלקים אחרים בגוף,

01:35:11:02 01:35:07:17
ואז כל החיילים מהסביבה התאספו,
גם אחי היה שם,

01:35:17:24 01:35:11:19
גערו בו איך הוא יורה בחבר,
הרי הוא מסר את הנשק האישי שלו,

01:35:24:04 01:35:18:03
באותו זמן הוא נבהל
כשאמרו לו את זה,

01:35:30:20 01:35:24:07
בעזרת החברים, שילמתי את
הערך של הנשק וחזרתי הביתה,

01:35:33:12 01:35:30:22
קיבלתי נשק חדש מהמתנגדים,

01:35:39:17 01:35:33:15
ארגון ההתנגדות בא לכפר
ולקח את הנשקים של כולם,

01:35:47:10 01:35:39:20
אני הלכתי לדרסגייה...
זה סיפור שאולי לא כדאי לספר,

01:35:49:08 01:35:47:13
לא, תספר לי על הכל,

01:35:52:20 01:35:49:10
לא, לא אספר כי זה נודע
לכמה אנשים פה וזה לא נראה טוב,

01:36:03:16 01:35:53:02
עוד לפני שקיבלתי נשק מהמתנגדים
והיו אומרים לי שאני יכול לקבל נשק,

01:36:08:05 01:36:03:20
ההוא שירה בי איים עליי מול הרבה
אנשים, הלבין את פניי מול אנשים,

01:36:11:07 01:36:08:06
במקום לשבת בשקט
אחרי שהוא ירה בי,

01:36:14:23 01:36:11:09
כשהוא ניסה להעליב אותי,
אני הלכתי אליו עצבני,

01:36:17:11 01:36:15:00
מה זאת אומרת, מה הוא אמר לך?

01:36:23:08 01:36:17:13
הוא דיבר על גבורתו ועל מעשיו
מהעבר, בין היתר על מה שעשה לי,

01:36:27:24 01:36:23:10
כשהוא אמר את זה,
אני הרי נפגעתי ממנו,

01:36:32:22 01:36:28:01
אם היה לי נשק,
הייתי יורה בו,

01:36:38:18 01:36:33:01
לא מספיק לו מה שעשה לי
וכעת הוא גם מנסה להעליב אותי,

01:36:41:04 01:36:39:00
מה הוא אומר?

01:36:44:10 01:36:41:07
הוא מספר על מה שעשה בעבר,
על זה שהוא גבר אמיתי,

01:36:47:06 01:36:44:13
הוא מתגאה ומתפאר
בזה שהרג מתנגדי השלטון,

01:36:54:22 01:36:47:09
כלומר אני הייתי בצד המתנגדים
והוא מדבר עליי, הוא מתגאה שירה בי,

01:36:59:09 01:36:54:24
ברגע זה הלכתי אליו עצבני,
נוצרה מהומה שם...

01:37:03:15 01:36:59:11
מה אמרת לו?
- זרקתי עליו אבן, פספסתי אותו,

01:37:09:21 01:37:03:19
הוא לא נפגע, אנשים שהיו שם
כעסו עליו, כעסו עליו ממש,

01:37:16:02 01:37:10:00
אמרו לו, לא מספיק מה שעשית לו,
ועכשיו אתה גם מתגרה בו?

01:37:19:13 01:37:16:05
עכשיו הוא יכל לפגוע בך
זזה היה באשמתך,

01:37:22:21 01:37:19:15
כך שאני פספסתי אותו באבן,
הוא גם לא פגע בי,

01:37:26:05 01:37:22:24
למחרת השלמנו.
- אם היה לך נשק באותו רגע?

01:37:27:14 01:37:26:08
הייתי יורה בו.

01:37:29:24 01:37:27:16
באמת?
- באמת. כי הוא ירה בי ופצע אותי,

01:37:33:17 01:37:30:01
והייתי צריך להחזיר לו
על מה שעשה לי,

01:37:37:22 01:37:33:19
אבל תודה לאל,
לא היה לי נשק ולא יריתי בו,

01:37:43:08 01:37:38:00
היום כולנו פה בארץ.
למחרת השלמנו.

01:37:46:02 01:37:43:09
הוא פגע בי, כל אחד
דיבר על העוול שנעשה לו,

01:37:48:11 01:37:46:05
הוא אמר שגרמתי לו לשוד של
רכוש בגודל כזה וכזה,

01:37:51:17 01:37:48:13
למחרת, תפסו אותו
המתנגדים ולקחו אותו,

01:37:56:08 01:37:51:19
וכלאו אותו במשך שישה

חודשים ב"טלמת",

01:37:59:15 01:37:56:13
לאורך התקופה הזו היה קשור בידיים
וברגליים, ללא יכול לזוז,

01:38:07:00 01:37:59:22
הוא סבל ועונה קשות,
כמו שאומרים,

01:38:20:24 01:38:07:02
"לא בורחים מקבלת גמול על המעשים,
אז למה צריך להתגאות ולהתפאר",

01:38:27:06 01:38:21:03
החזרתי לו בגדול על מה שעשה לי,
"רקדתי" עליו, זהו!

01:38:37:23 01:38:27:08
אחרי זה השלמנו, ושנינו בארץ כיום,
היה לי נשק עד שעליתי ארצה,

01:38:39:08 01:38:38:00
היית חייב להיות עם נשק?

01:38:52:16 01:38:39:10
זה לא בדיוק אבל אז או שקונסים
אותך או שלוקחים לך,

01:38:58:24 01:38:52:19
לפני זה כל אחד יכול היה לקנות
לעצמו נשק ולשאת את הנשק האישי שלו,

01:39:05:14 01:38:59:02
אבל הפעם, ארגון חדש שמגיע מתנגד
לך אם היית בארגון היריב שלו,

01:39:09:22 01:39:05:21
ואם היית בצד זה ועברת לצד אחר,
הצד השני יחפש אותך,

01:39:15:17 01:39:09:24
לכן, את חייבת לשאת נשק,
בגלל זה גם לא הייתי ישן בבית,

01:39:21:10 01:39:15:19
הייתי כל הזמן בשטח, ביערות,
עד שיעבור זמן ויסתדרו העניינים,

01:39:26:12 01:39:21:12

עד שאחד הצדדים ינצח
ויירגעו הרוחות.

01:39:33:23 01:39:26:16
למשל כשבאנו לארץ,
מי שהיה בשלטון זה "מלס זנאו",

01:39:38:04 01:39:34:00
האם האנשים בסביבה היו יודעים
כל פעם שעברתם לצד מסויים?

01:39:45:04 01:39:38:06
כשעברתם לדרג או למתנגדים?
- בוודאי, הם מקבלים עונשים בגללנו,

01:39:49:05 01:39:45:08
הציבור סובל רבות. כשאנחנו
מצטרפים לארגון הם שמחים,

01:39:52:09 01:39:49:08
כי הם חושבים שאנחנו
נציל אותם מסבל,

01:39:55:11 01:39:52:12
אבל כשהמתנגדים מגיעים
לאזור הם מפחדים מאוד,

01:40:00:19 01:39:55:13
כי היו לוקחים אותם וכולאים אותם,
למה הכנסתם את החיילים לביתכם,

01:40:03:13 01:40:00:23
לכן היו גורמים להם לסבל רב,

01:40:10:21 01:40:03:15
אבל עם הזמן השלטון זז אחורה,
כמו שאמרתי לך,

01:40:18:08 01:40:11:00
אני התגייסתי מחדש בצד המתנגדים,
לא עזבתי יותר את הכפר,

01:40:25:07 01:40:18:11
קיבלתי נשק, אבל הוא שרבתי
איתו פעם, לא קיבל נשק,

01:40:32:17 01:40:25:10
מי היה המנהיג של ההתנגדות?
מי הם היו?

01:40:46:21 01:40:32:20
נדמה לי שקראו לו "גואנגול",
היה אחד בשם אחמד, עוד אחד, הגוס,

01:40:51:23 01:40:46:24
אלה היו בצמרת ההתנגדות כמו שמנהיג
השלטון הוא מנגיסטו היילה-מריאם,

01:41:01:20 01:40:52:02
ותחתיו יש גנרלים, מושלי מחוזות,
גם למתנגדים יש היררכיה פיקודית,

01:41:12:02 01:41:01:23
כשאנחנו היינו בהכנות ללכת
למתנגדים ולקבל עוד נשקים,

01:41:24:00 01:41:12:06
באו אלינו יהודים מאדיס אבבה ואמרו
לנו בואו לעלות ארצה ובאנו איתם,

01:41:32:10 01:41:24:05
ברוך ה', כולנו עזבנו ובאנו.
- הרגת פעם בן אדם כחייל?

01:41:40:01 01:41:32:14
ביחידה צבאית שהייתי בה, הרגו
המון אנשים, כמו שסיפרתי לך מקודם,

01:41:43:22 01:41:40:04
נהרגו המון אנשים! אם אני נמצא בצד
שעושה מעשים אלו, אז גם אני רצחתי,

01:41:47:18 01:41:43:24
גם אם לא יריתי בעצמי והרגתי,
עדיין אני נמצא שם עם היורים,

01:41:51:15 01:41:47:19
למשל, אני שמרתי כל הלילה על אלו
שלמחרת בבוקר נרצחו, מה שסיפרתי,

01:41:53:09 01:41:51:17
זה מעשה צודק? לא, זה לא טוב,

01:42:01:19 01:41:53:11
אבל אני הייתי חייל,
מי שעשה זה השלטון, לא אני.

01:42:06:01 01:42:01:21
מה עם המתנגדים?
כמה חיילים היו להם?

01:42:10:22 01:42:06:06
כל המדינה כמעט הייתה בצד המתנגדים,

01:42:20:20 01:42:10:24
כל אזור בלסה, טלמת, כל האזור
מ"דברק" וצפונה, היה של המתנגדים,

01:42:34:19 01:42:20:23
ב"דבט", בן דודי, אלמייאו ניגוסה,
נהרג במלחמה מול המתנגדים,

01:42:39:10 01:42:34:21
הוא היה גיבור, לוחם משכמו ומעלה,
אבל שם הוא נהרג,

01:42:43:01 01:42:39:12
הוא נלחם פעם מצד המתנגדים
ופעם מצד השלטונות,

01:42:46:02 01:42:43:04
כך שבסופו של דבר מצא את מותו,
היה לוחם אמיתי.

01:42:50:00 01:42:46:05
מה היה מצבם של היהודים
באותה תקופה?

01:43:02:12 01:42:50:04
לגבי היהודים, המתנגדים טוענים
כי שלטון דרג בא בשבילם,

01:43:09:13 01:43:02:14
זה שלטון שלכם,
זה שלטון של יהודים,

01:43:12:23 01:43:09:21
אבל זה היה סתם,
סתם שמועות שהיו מפיצים,

01:43:18:15 01:43:13:01
השלטון היה אומר לנו,
בואו אתם, היהודים, הצטרפו אליי,

01:43:21:23 01:43:18:17
זה לטובתכם,
זה הזמן שלכם,

01:43:28:07 01:43:22:01
אבל זה לא נכון, כי את היהודים

שרצו לעלות הכניס לכלא,

01:43:35:01 01:43:28:10
בדרך לסודן סבלו רבות,
נכלאו בדרך, כספם נשדד בדרך,

01:43:39:14 01:43:35:04
היה סבל נוראי, ממש סבל נוראי.

01:43:46:21 01:43:39:17
לאף אחד לא היה טוב
כי זה היה שלטון שטוב ליהודים,

01:43:52:10 01:43:46:24
דווקא אנחנו שבאנו אחרי זה,
עלינו בלי לסבול,

01:43:56:14 01:43:52:13
כי אנחנו נשארנו שם בגלל שקס
ביאדגילנ' היה אומר לנו,

01:44:00:06 01:43:56:17
שזה לא הזמן לעלות לארץ,

01:44:05:05 01:44:00:09
גם המתנגדים אמרו לנו,
או שתחכו או שתלכו עכשיו,

01:44:14:06 01:44:05:09
כי השלטון עומד ליפול,
הוא תלוי על בלימה,

01:44:21:03 01:44:14:08
כשהשלטון ייפול,
תוכלו ללכת עם כל חפציכם.

01:44:26:08 01:44:21:06
בסוף באנו באופן חופשי,
אף אחד לא נגע בנו,

01:44:33:23 01:44:26:11
אולי קצת ביציאה מגונדר, כי עצרו
אותנו שם, חשבנו שהולכים להסתברך,

01:44:42:07 01:44:34:01
פתאום הגיעו פרנג'ים שדיברו בשפה
שלא הבנו, ודיברו עם השוטרים,

01:44:49:10 01:44:42:13
דווקא קיבלנו שוטרים שעזרו

לנו להגיע עד לעיר גונדר,

01:44:55:18 01:44:49:13
הגענו לגונדר, הייתה מבריקה,
זו הפעם הראשונה שראיתי את העיר,

01:45:05:11 01:44:55:21
הגענו לגונדר בערב,
שאלו אותנו לאן אנחנו הולכים,

01:45:10:23 01:45:05:13
שאלו גם מי המוביל שלנו?
אמרנו, אין לנו מי שמוביל אותנו,

01:45:16:02 01:45:11:00
לאן אתם צריכים להגיע?
- ענינו, לאן שכולם הולכים,

01:45:20:20 01:45:16:03
לי אמרו לענות להם,
שאלו אותי האם יש לך אישור מעבר.

01:45:24:00 01:45:20:23
מי המוביל שלך?
עניתי שאין לי מוביל,

01:45:27:09 01:45:24:02
לאן אתם הולכים?
עניתי, לאן שכולם הולכים.

01:45:29:15 01:45:27:11
יש לך אישור מעבר?
יש לי.

01:45:32:23 01:45:29:17
מה זה אישור המעבר זה?
- זה אישור כתוב,

01:45:36:21 01:45:33:00
ביקש ממני להראות לו,
הראיתי לו, אישר לי לעבור,

01:45:42:06 01:45:37:00
כך יצאתי משם בעצם,
- יחד עם כל המשפחה שלך?

01:45:47:02 01:45:42:09
עם כולם, כל המשפחה שלי,
ועוד הרבה אנשים נוספים,

01:45:55:20 01:45:47:04
סך הכל כ-200 אנשים, כך עברנו.
למחרת בבוקר צילמו את התמונה הזו,

01:46:06:22 01:45:56:00
זזה אחי, מצד אבא שלי,
הוא נולד מאימא אחרת,

01:46:12:23 01:46:07:00
היה גר עם אימא שלו במקום מרוחק,
אבל אני ואחי הלכנו, והבאנו אותו,

01:46:20:23 01:46:13:00
כי לא רצינו שאח שלנו יהיה לבד,
הוא התחיל לגור עם אחי הגדול,

01:46:27:12 01:46:21:00
כשהתחילו הבעיות בין הדרג
לבין המתנגדים,

01:46:34:13 01:46:27:14
הוא עבר לטלמת, אצל דוד שלי,
הוא התאמן עם נשקים איתו,

01:46:42:06 01:46:34:15
אחרי זה חזר אלינו, התחתן והקים בית
אבל כשנה לאחר מכן הוא התגייס לצבא,

01:46:48:01 01:46:42:09
הוא נלחם במשך עשר שנים, הוא היה
במקום שנקרא "דנשה", שם נלחם הרבה,

01:46:56:21 01:46:48:05
אבל כאן בארץ הוא לא מדבר
ולא מתפאר במה שהוא עשה,

01:47:02:10 01:46:57:02
אבל חבריו יודעים שהיה לוחם,
הוא עשה הרבה בחייו,

01:47:05:22 01:47:02:14
אחרי שנלחם במשך עשר שנים,
לאן חזר אחרי זה?

01:47:13:19 01:47:05:24
הוא חזר הביתה, היו קוראים לו,
סרן גטנט, כשהיה בגונדר, לפני שעלה,

01:47:20:09 01:47:13:23
אחרי זה מישהו שמכיר אותו,

הביא לנו אותו לאדיס אבבה,

01:47:30:06 01:47:20:12

בשגרירות ישראל אמרו לנו
שלא מכירים מישהו בשם גטנט קבטה,

01:47:38:22 01:47:30:09

כשביררנו וגילינו שהוא רשום על סבא,
אבטאו, אמרנו להם את התיקון,

01:47:45:03 01:47:38:24

ומצאו את שמו אצלם,
כך שהצלחנו להביא אותו ארצה,

01:47:55:19 01:47:45:06

זה הסיפור המשפחתי שלנו.
- הייתם מקבלים משכורות?

01:47:57:13 01:47:55:22

ממי?
- כשהיית בצד של השלטונות,

01:48:00:14 01:47:57:15

או בצד של המתנגדים.
- לא, התפרנסנו מהעבודות בחקלאות,

01:48:02:00 01:48:00:16

שום משכורות לא קיבלתי.
- כלום?

01:48:05:05 01:48:02:03

כלום.
- מאיפה מביאים את הנשקים?

01:48:15:03 01:48:05:07

המתנגדים משיגים נשקים מהשבויים,
אבל השלטון מקבל מבחוץ,

01:48:16:20 01:48:15:05

מאיפה הוא מקבל?

01:48:22:00 01:48:16:22

הוא מקבל ממדינות שונות,
יש האומרים שקיבל מישראל,

01:48:26:08 01:48:22:17

דרג עומד בראש המדינה ויכול לקבל
מכל מדינה אבל המתנגדים לא יכולים,

01:48:32:21 01:48:26:11

הם משיגים נשקים מעבודה קשה,
הם לוקחים את הנשקים משבויים,

01:48:38:02 01:48:33:01
כשכובשים עיר, זה לא קורה בקלות,
נהרגים הרבה חיילים,

01:48:46:00 01:48:38:05
מהחיילים האלה הם לוקחים את הנשקים,
המתנגדים היו חזקים בלוחמה,

01:48:58:21 01:48:46:04
היה אמון בכם מצד השלטון?

01:49:05:13 01:48:59:00
בוודאי, אם את מקבלת את מרותו
ונכנסת לשם, נותנים בך אמון,

01:49:08:23 01:49:05:15
אבל ללכת לכיוונים שונים,
פעם בצד הזה ופעם בצד אחר,

01:49:13:07 01:49:09:01
זה לא טוב, יכול לגרום למותך,
אדם כזה לא סומכים עליו יותר.

01:49:16:10 01:49:13:09
מה אתה זוכר מהמלחמה?

01:49:25:12 01:49:16:12
אני זוכר שפעם אחת נלחמנו אני
וגם אחי, כאשר המתנגדים באו,

01:49:31:01 01:49:25:16
וניסו לכבוש את האזור,
אנחנו עוד היינו בצד הדרג,

01:49:35:04 01:49:31:04
ערב לפני שביקשנו חנינה מהמתנגדים,
נלחמנו נגדם,

01:49:43:19 01:49:35:06
ראינו אותם באים מההר, חשבנו,
הנה הם באים, ותפסנו מחסה,

01:49:46:09 01:49:43:21
אנחנו היינו במסיבה
באותו רגע שראינו אותם,

01:49:50:08 01:49:46:12

אני, גביאו עלמו, טילהון מלסה,
אנייאו מלסה, גביהנך מלסה,

01:49:53:11 01:49:50:10
ועוד הרבה מחבריי, מספינט באיימות.

01:50:00:13 01:49:53:13
אני, מספינט ומרשה נגדאו, נמצאים
בבית כבר כמה ימים ולא הלכנו לבסיס,

01:50:07:08 01:50:00:15
לכן הם באים כעת לקחת אותנו
בכוח. היה איתנו גם דסה חנניה,

01:50:14:22 01:50:07:11
אז ראינו אותם מרחוק
כשהיינו במסיבה,

01:50:21:11 01:50:14:24
אמרנו בשקט, אלה מאפה"ה, יצאנו
מהמסיבה והלכנו מהר, זה היה ערב,

01:50:25:09 01:50:21:13
בערך כמו עכשיו,
שעה שש בערב,

01:50:33:19 01:50:25:12
ובכן, הלכנו משם, תפסנו מחסה,
שלחנו הודעות לחברים לצאת מהבתים,

01:50:39:13 01:50:33:22
את דסה חנניה תפסו באותו יום,
לקחו לו את נשקו,

01:50:42:20 01:50:39:19
תפסו אותנו כשהוא היה בדרך לביתו,
לא ראה אותם ולא שמע שהגיעו לאזור.

01:50:47:04 01:50:42:22
עצרו אותנו בדרך ולקחו ממנו את הנשק,
לא נגעו בו מעבר לזה, שחררו אותו.

01:50:50:22 01:50:47:06
אבל לגבי הנשק, אמרו לו שזה נשק
של הדרג ושהם לא מחזירים לו,

01:50:56:04 01:50:50:23
שחררו אותו ללא פגע,
אבל אנחנו ישנו בשטח,

01:50:59:01 01:50:56:06

ולמחרת בבוקר,
לא ידענו מה לעשות,

01:51:04:19 01:50:59:03

אם נפתח במלחמה ונלחם נגדם,
זה יגרום לאבדות במשפחות שלנו,

01:51:10:21 01:51:04:21

אמרנו לעצמנו, אם המתנגדים ישדדו
רכוש מהכפר, נתקוף ונילחם בהם.

01:51:14:12 01:51:10:24

בעקבות כך, למרות שהיה
חוסר אמון בינינו,

01:51:19:15 01:51:14:15

התחלקנו לזוגות,
והתפזרנו לתפוס מחסה,

01:51:24:01 01:51:19:17

ברגע שהגענו למדרון ההר,
והבטנו משם לכיוון הכפר,

01:51:27:22 01:51:24:03

ראינו שהם שודדים את הרכוש
של אלקה קידנו, מוצ'ה סולומון,

01:51:30:21 01:51:27:24

של רבים אחרים,
את כל הרכוש שלהם לקחו,

01:51:39:18 01:51:30:23

אז מספינט ואיילאו עלמו,
פתחו בירי מקדים של המתנגדים,

01:51:46:06 01:51:39:20

התחילו כך היריות, כולנו התחלנו
לירות, למרות שלא רצינו במלחמה זו,

01:51:51:21 01:51:46:10

מפה אני וטיילהון מלסה,
מרשה נגדאו משם, יורים עליהם.

01:51:57:19 01:51:51:23

כלומר, עצרתם אותם בדרך?
- כן, תפסנו אותם בדרך,

01:52:03:14 01:51:57:21

עצרנו אותם כדי להחזיר

את הרכוש ששדדו,

01:52:12:23 01:52:03:16
הם הלכו מסביב כדי לעקוף אותנו
ולהכניס אותנו למעגל,

01:52:20:09 01:52:13:01
אני וטילהון מלסה עלינו על ההר,
אנחנו יורים עליהם מההר,

01:52:26:14 01:52:20:12
אז אמרו, האויב תפס מקום מפתח,
ולא נצליח לפגוע בהם,

01:52:32:09 01:52:26:16
חברינו שהיו למטה כמעט נתפסו,
בזכותנו, שהיינו על ההר, הם ניצלו,

01:52:39:02 01:52:32:11
כך נלחמנו לאורך היום ואחר כך
הם הלכו משם ולא חזרו לכפר יותר,

01:52:42:01 01:52:39:04
מה הם יעשו עם הרכוש שלקחו?
האם ימכרו אותו?

01:52:46:20 01:52:42:03
הם שדדו אותו כי זה רכוש של האויב
שלהם, זה רכוש של הדרג מבחינתם,

01:52:49:22 01:52:46:22
אנחנו היינו בצד הדרג,
אבל מייד ביקשנו חנינה,

01:52:54:14 01:52:49:24
ברוך ה', לא לקחו ממני
לא שוורים ולא פרות,

01:53:00:07 01:52:54:18
אומנם קצת הפחידו
את אימא שלי ואשתי,

01:53:03:24 01:53:00:10
גם ברגע שעשו זאת המפקד
של החיילים כעס עליהם,

01:53:11:15 01:53:04:01
ואמר להם למה אתם מתעסקים עם נשים,
אם יש לכם יכולת לכו תתפסו את הגבר,

01:53:13:18 01:53:11:17
תפסו את אימא שלך ואת אשתך?

01:53:23:00 01:53:13:20
כן, אבל מיד שוחררו,
אמרו להם למה להתעסק עם נשים,

01:53:28:07 01:53:23:03
גם זה נעשה בינינו לבין עצמנו,
אנשים שלנו בצד המתנגדים עשו זאת,

01:53:33:06 01:53:28:10
חיילים אמיתיים ואמיצים מתעסקים
רק עם המבוקש ולא עם מי שלא מעורב,

01:53:47:12 01:53:35:03
האם ההורים שלך ידעו מה מצבך,
איפה אתה? או אם אתה חי בכלל?

01:53:53:07 01:53:47:15
אני לא רחוק מדי מהם, לפני זה הייתי
רחוק כי הייתי הולך עד אזור בלסה,

01:53:59:18 01:53:53:09
אחרי זה הייתי כל הזמן בקרבת מקום,
הבעיות היו בין אנשים מאותה קבוצה,

01:54:06:14 01:53:59:21
פעם אנחנו השתלטנו על הכפר
ופעם הקבוצה היריבה,

01:54:13:17 01:54:06:15
לאט לאט המתנגדים התחזקו וגדלו,
השתלטו על האזור כולו,

01:54:19:15 01:54:13:20
והאזור נהיה יותר שקט, שרר שלום,
גם האנשים התחילו לעזוב לארץ,

01:54:25:18 01:54:19:17
לאנשים כבר נמאס מהמצב,
אבל אנחנו נשארנו מאחור,

01:54:29:08 01:54:25:21
נשארנו שם עד שהמצב נרגע,
עלינו ארצה ללא בעיות וסבל,

01:54:32:04 01:54:29:10
עלינו עם הכסף שהיה לנו,
עם תכשיטים שהיו לנו,

01:54:41:24 01:54:32:06
עזבתי את הכפר בראשון לינואר,
ינואר הוא החודש החמישי באתיופיה,

01:54:45:06 01:54:42:01
למשל היום אחד בספטמבר,
זה החודש הראשון,

01:54:48:04 01:54:45:08
אוקטובר החודש השני,
נובמבר החודש השלישי,

01:54:56:07 01:54:48:05
דצמבר הרביעי, וינואר החמישי,
זה החודש הראשון בלועזי,

01:55:01:21 01:54:56:19
אבל באתיופיה זה החודש החמישי,
אני עזבתי את הכפר באחד בינואר,

01:55:08:13 01:55:01:23
מכרתי את כל הרכוש שלי,
יצאתי עם כיס מלא בכסף,

01:55:13:12 01:55:08:15
יצאתי ביום שלישי עם הכסף
והחבאתי אותי מתחת לקש,

01:55:18:08 01:55:13:14
אחרי זה חזרתי הביתה, ביום רביעי
לקחתי את אשתי ואת הילדים שלי,

01:55:22:00 01:55:18:12
את הכסף השארתי בתוך הקש,
השארתי סימן על מקום המחבוא,

01:55:26:24 01:55:22:02
לא יכולתי להפקיד אותו אצל אנשים
כי לא סמכתי על אף אחד,

01:55:29:17 01:55:27:02
כי אנשים בסביבה
היו נוצרים ומוסלמים,

01:55:35:08 01:55:29:19
יתרה מזו, בנוסף לכסף האישי שלי,
הייתה גם הפקדה של מישהו,

01:55:43:08 01:55:35:10

קראו לו דרבאו קטמה,
הוא ביקש ממני לשמור לו 2000 ביר.

01:55:46:21 01:55:43:10
לאן הלכתם אחרי זה?
- יצאנו לדרך כדי לעלות ארצה.

01:55:50:00 01:55:46:23
לאן הלכתם בהתחלה? לגונדר?

01:55:55:11 01:55:50:02
יצאנו מהבית והלכנו עד לבית של
מכר, שיביליני, שם ישנו בלילה,

01:56:03:17 01:55:55:14
משם התקדמנו ל"גורגורית", שם היה
בית ספר שכעת הרסו אותו המתנגדים,

01:56:10:11 01:56:03:20
נכנסנו להריסות והעברנו לילה, מכאן
התקדמנו ל"דרסגיה", העברנו לילה,

01:56:16:24 01:56:10:13
מ"דרסגיה" הגענו ל"דברק",
מ"דברק" התקדמנו ל"דבט",

01:56:20:17 01:56:17:01
מ"דבט" הגענו ל"גדבייה",
מ"גדבייה" הגענו ל"אמבאגורגיס",

01:56:25:00 01:56:20:19
מ"אמבאגורגיס" הגענו לגונדר,
כך הגענו.

01:56:30:01 01:56:25:02
הגענו בשלום ומהר, אפילו את הצידה
לדרך לא סיימנו כשהגענו לעיר,

01:56:33:04 01:56:30:03
אכלנו כמו שצריך לאורך הדרך
והגענו בשלום ללא בעיות,

01:56:39:21 01:56:33:06
לא סבלנו כמו אלה שבאו דרך סודן,
באותה תקופה שאנחנו עלינו,

01:56:46:04 01:56:39:24
הגיעו ארצה 15 או 25 אלף עולים
בשנת 1991.

01:56:50:03 01:56:46:07

אם עלית במבצע זה
כנראה שאת יודעת על זה,

01:57:00:24 01:56:50:22

אז כשעזבת מסרת את הנשק שלך?
- היה לי נשק ושני רימוני רסס.

01:57:10:21 01:57:01:02

ביקשתי לקחת את הנשק עד "דברק",
כי אני צריך אותו להגנה עצמית,

01:57:14:05 01:57:10:24

אמר לי שאין אפשרות
לקחת נשק עד "דברק",

01:57:15:10 01:57:14:07

מי אמר לך את זה?

01:57:18:18 01:57:15:12

כי לאזור של אויבים
אי אפשר לקחת נשק,

01:57:22:02 01:57:18:20

מי שאמר את זה הוא חבר בהתנגדות
שהיה איתי, הוא היה נוצרי,

01:57:27:13 01:57:22:06

אנשים מסתובבים סביבנו
כדי לקחת שאריות מהרכוש שלנו,

01:57:32:08 01:57:27:14

כי זה רכוש של יהודים שעוזבים,
הם באו לקחת דברים,

01:57:47:17 01:57:32:10

אפילו אנשים שלא היו בקשר טוב
איתנו באו לקחת רכוש,

01:57:52:15 01:57:47:21

ובכן, הוא אמר לי
שלא אוכל לקחת הנשק איתי,

01:57:58:13 01:57:52:17

אמרתי, טוב, בסדר,
הוא לא ראה את הפצצות, אלו היו שלי,

01:58:00:21 01:57:58:16

לקחתי אותם איתי...
- איפה שמת אותן?

01:58:03:15 01:58:00:24
שמתי אותן סביב המותניים,
קשרתי אותן,

01:58:08:16 01:58:03:18
עליך, על הגוף שלך?
- כן, שמתי אותן כך, הרי אני חייל,

01:58:12:09 01:58:08:18
את הניצרה של אחת הפצצות שיחררתי
וזרקתי את הפצצה במורד תהום,

01:58:18:18 01:58:12:12
כשזה הגיע למטה, הבום היה
כל כך חזק שכל הסביבה שמעה אותו.

01:58:24:23 01:58:18:21
התפוצצה, עלתה פטריה ענקית באוויר,
העפר התפזר באוויר בגובה רב.

01:58:28:11 01:58:25:00
ברגע זה כל המתנגדים שהיו בסביבה
ברחו כי חשבו שהדרג הגיע לאזור,

01:58:35:11 01:58:28:13
באו אליך?
- מה פתאום! ברחו משם, פחדו.

01:58:38:11 01:58:35:13
את זה סיפרו לי לאחר מכן.

01:58:43:11 01:58:38:16
נוצרי אחד, קראו לו אבבה קאסה,
ראה אותי עם הפצצה,

01:58:47:24 01:58:43:15
הוא סיפר שיצאתי מביתי
עם שתי פצצות על הגוף,

01:58:59:01 01:58:48:03
לכן ייתכן שאני הוא זה שזרק פצצה,
כך המצב נרגע, והמתנגדים חזרו למקום,

01:59:02:03 01:58:59:04
זרקת את שתי הפצצות שהיו לך?

01:59:06:05 01:59:02:05
לא, את האחת לקחתי
ל"דברק" ונתתי לחבר,

01:59:09:22 01:59:06:08

אבל סכין היה לך, נכון?
- כן אבל גם אותו לקחו המתנגדים,

01:59:24:21 01:59:10:00

ארבו לי בדרך, היו אורבים לאנשים,
אפילו מנשים היו לוקחים סכינים,

01:59:38:14 01:59:24:23

אני הייתי עם הסכין והפצצה מוסתרים
בחיקי על ידי סדין שהיה לי על הכתף,

01:59:45:23 01:59:38:17

הוא מסתכל בי, מביט בי בחשדנות,
כנראה שמישהו הלשין עליי,

01:59:52:08 01:59:46:01

אמר לו שאני מצויד בסכין,
חייל ההתנגדות ניגש אלי,

01:59:57:24 01:59:52:10

ושאל אותי, האם יש לך סכין?
- אמרתי לו, כן, יש לי.

02:00:01:02 01:59:58:01

הוא לא ראה את הפצצה,
אמרתי לו שאני מחזיק סכין,

02:00:04:13 02:00:01:05

אז הוא אמר לי שאני לא יכול ללכת
עם סכין לאזור של אויבים...

02:00:08:13 02:00:04:15

למה? הרי זה משמש אותך להגנה עצמית.
- אני אגיד לך,

02:00:12:17 02:00:08:15

שאלתי אותו, למה?
למה אני לא יכול לקחת?

02:00:14:21 02:00:12:20

זה שלי, רכוש שלי,

02:00:17:23 02:00:14:24

הוא ענה לי:
כי אתה הולך למקום של אויבים,

02:00:22:01 02:00:18:00

הסכין הזו יכול לפגוע ברך?

02:00:25:16 02:00:22:05
אני משתמש בזה כי אם אצטרך
לשחוט תרנגולת אני שוחט עם זה,

02:00:34:06 02:00:25:18
יהודי לא יכול להשתמש בכל דבר,
בנוסף יש לי אישור מעבר,

02:00:36:21 02:00:34:09
הוא התעקש שזה כלי שיכול
להזיק ולא אישר לי,

02:00:39:10 02:00:36:23
המשיך ואמר, אם תרצה,
בוא איתי עד "דרסגייה",

02:00:43:06 02:00:39:16
בשביל סכין כזה אלך עד דרסגייה?
לא, אין סיכוי שאלך.

02:00:46:07 02:00:43:08
היה איתו עוד אחד עם נשק וסכין,

02:00:49:20 02:00:46:09
אמרתי שאני לא אלך לשם
בשביל סכין כזה,

02:00:58:24 02:00:49:22
גם לי היה נשק והייתי מסתובב איתו
בדיוק כמוך, אבל השארתי אותו,

02:01:04:13 02:00:59:01
וגם פה אתה דורש ממני
לקחת לי את הסכין הזה,

02:01:07:00 02:01:04:15
זה מה שאתה צריך לעשות?
זו העבודה שלך? זה נראה לך בסדר?

02:01:09:08 02:01:07:02
זה מה שיהפוך אותך לגבר?

02:01:12:14 02:01:09:10
אני פה עם אישה וילדים
ואתה בעצם לוקח סכין מנשים,

02:01:18:05 02:01:12:16
אם הייתי עם נשק הייתי גבר כמוך,
אבל כשאני בלי נשק אתה הגבר פה,

02:01:21:01 02:01:18:07
הוא ניסה להגיד שזה לא ככה
ולהרגיע אותי,

02:01:24:14 02:01:21:03
אבל שאלתי אותו,
אז מה אתה עושה בדיו?

02:01:31:20 02:01:24:20
בסוף לקח את הסכין,
מה אפשר לעשות!

02:01:34:11 02:01:31:23
אבל את הפצצה לא ראה?
- את הפצצה לא ראה.

02:01:42:15 02:01:34:13
את הפצצה נתתי בסוף
לאחד החברים שלי.

02:01:54:19 02:01:43:13
אם זה היה אחד כמו האחראים בכפר
שלי, לא היה לוקח לי את הסכין,

02:02:01:05 02:01:54:22
במי תמך יותר הציבור?
במתנגדים או בדורג?

02:02:05:22 02:02:01:07
מי?
- היהודים, כלומר באותם ימים.

02:02:14:22 02:02:05:24
כשמדובר ביהודים,
לא משנה מי, יש יותר אויבים,

02:02:24:07 02:02:15:00
בכל זאת היו באים אלינו אנשים אחרים
ואנו היינו מארחים אותם בצורה טובה,

02:02:27:08 02:02:24:09
הם היו מודים לנו,
מברכים אותנו והיו הולכים משם,

02:02:33:07 02:02:27:09
אבל מבחינת השלטון, לא משנה מי,
הכי חשוב שלא תיתפסי עושה פשע,

02:02:39:24 02:02:33:09

היהודים היו אנשים רצו שלום ולא
הזיקו לאף אחד, רצו לעבוד ולהתפרנס,

02:02:50:19 02:02:40:02
שאלה אחרונה שלי, למה אתה
הכי מתגעגע מהחיים באתיופיה?

02:02:54:14 02:02:50:21
אם אני מתגעגע לאתיופיה?
- לחיים באתיופיה...

02:03:01:16 02:02:54:16
אני מתגעגע ליחס שהיה לדת,

02:03:05:06 02:03:01:18
היהדות שהייתה לנו שם
ומה שיש פה זה לא אותו דבר,

02:03:08:15 02:03:05:08
פה יש הכל, לא חסר לנו מה לאכול,

02:03:24:01 02:03:08:17
גידלתי את ילדי ועשיתי להם
בר מצווה, ברוך ה' הכל נחמד,

02:03:28:20 02:03:24:07
אבל היהדות כאן
היא לא יהדות אמיתית,

02:03:36:09 02:03:28:22
שם אישה שילדה,
יושבת בנידה ארבעים יום,

02:03:44:20 02:03:36:11
אפילו אוכל היינו מגישים לה מרחוק,
אסור לגעת בה,

02:03:49:15 02:03:44:23
אני מתגעגע לזה שנשים
היו הולכות לפי הדת,

02:04:04:14 02:03:49:18
במיוחד האימהות שלנו שבאמצע
העבודה מגיע המחזור החודשי,

02:04:10:07 02:04:04:16
הן היו עוזבות הכל
מייד ויוצאות החוצה,

02:04:15:15 02:04:10:12

היא לא יכולה לקחת אוכל
עד שמישהו ייתן לה.

02:04:20:18 02:04:15:17
אם יש שכנים או ילדים,
באים ועושים את העבודה במקומה,

02:04:28:12 02:04:20:20
מכינים אוכל לה ולשאר המשפחה
לאורך כל ימי המחזור,

02:04:36:21 02:04:28:15
אם אישה יולדת, היא יושבת בנידה
במשך 80 יום אם נולדה לה בת,

02:04:42:09 02:04:36:24
40 יום אם נולד לה בן,
היא מתמודדת עם רעב וצמא,

02:04:45:21 02:04:42:11
זזה כשאין מחסור במזון בבית.
מי שאין לה מי שיעזור לה,

02:04:57:04 02:04:45:23
זו בעיה גדולה מאוד,
הן שמרו על הדת כבבת עיניהן,

02:05:08:10 02:04:57:07
האבות שלנו, נניח כשהם הולכים
ונתקלים בצרכים של כלבים,

02:05:13:12 02:05:08:13
בשונה מבארץ שאנשים לוקחים
את הצרכים של הכלבים ביד,

02:05:17:12 02:05:13:17
זה אסור, לא נוגעים בצרכים,

02:05:23:07 02:05:17:15
אם את חולמת חלום, את יוצאת מהבית
וחוזרת אחרי שהתרחצת,

02:05:33:03 02:05:23:10
כשאת נערה שלא יודעת מה זה מחזור,
כשזה מגיע את נבהלת,

02:05:38:15 02:05:33:06
שואלת בבהלה את אימא מה קרה לי,
אז אימא מסבירה לך,

02:05:41:13 02:05:38:17
אז את יוצאת החוצה ויושבת בנידה
במשך שבעה ימים,

02:05:44:20 02:05:41:15
יוצאת משם כשאת מסיימת.

02:05:51:04 02:05:44:22
האבות שלנו נתנו את חייהם
למען התורה, כמו שסיפרתי קודם,

02:05:54:03 02:05:51:06
לא היו מוכנים להפר את חוקי התורה,

02:05:59:16 02:05:54:06
אמונתם האיתנה
היא זו שהביאה אותנו לארץ,

02:06:06:13 02:05:59:18
כי התפללו וביקשו, התפילות שלהם
נענו, ואנחנו הגענו ארצה, ברוך ה'.